

Regeringens proposition

1981/82:125

med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82;

beslutad den 18 mars 1982.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för den åtgärd och det ändamål som framgår av föredragandenens hemställan.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ROLF WIRTÉN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås utgifter m. m. på tilläggsbudget III till statsbudgeten för innevarande budgetår.

De anslag som begärs uppgår till ca 1 145,3 milj. kr. De största anslagen föreslås gå till kapitaltillskott till Statsföretag AB, särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning, lån till bostadsbyggande samt till teleanläggningar m. m.

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-03-18

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Wikström, Friggebo, Åsling, Söder, Johansson, Wirtén, Andersson, Boo, Petri, Eliasson, Gustafsson, Elmstedt, Tillander, Ahrland, Molin

Föredragande: statsråden Wikström, Friggebo, Åsling, Wirtén, Andersson, Boo, Eliasson, Gustafsson, Elmstedt, Tillander

Proposition med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82

Statsråden föredrar frågor angående anslag m. m. på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82. Anförandena redovisas i underprotokollen för resp. departement.

Statsrådet Wirtén anför: Regeringen har i prop. 1981/82:99 föreslagit riksdagen att 40 644 000 kr. anvisas till vissa åtgärder inom mineralområdet. I prop. 1981/82:113 föreslås att 55 200 000 kr. anvisas till program för regional utveckling och resurshushållning. Vidare föreslås i prop. 1981/82:148 att 15 000 000 kr. anvisas för åtgärder för tekoindustrin, m. m.

De ytterligare medelsbehov som nu kan överblickas bör sammanfattas i en gemensam proposition angående utgifter på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att besluta om anslag m. m. på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 i enlighet med de förslag som föredragandena har lagt fram.

Regeringen ansluter sig till föredragandenas överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredragandena har anfört för de åtgärder eller det ändamål som föredragandena har hemställt om.

Regeringen beslutar att de anföranden som redovisas i underprotokollen och en sammanställning över de anslag som regeringen begär skall bifogas propositionen som bilagor 1-10.

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-03-18**Föredragande:** statsrådet Gustafsson**Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 såvitt avser försvarsdepartementets verksamhetsområde**

FJÄRDE HUVUDTITELN

H. Övrig verksamhet

[1] **H 9. FN-styrkors verksamhet utomlands.** Medel för en svensk militär styrka i FN-tjänst anvisades första gången på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1956/57 (prop. 1956: 198, SU 179, rskr 539). Därefter har årligen ytterligare medel anvisats för svenska FN-styrkors verksamhet.

Medel för de årliga utgifterna inom Sverige för att rekrytera, utbilda och organisera den svenska beredskapsstyrkan m. m. anvisas sedan budgetåret 1965/66 under förslagsanslaget Beredskapsstyrka för FN-tjänst. Medel för FN-styrkornas verksamhet utom Sverige och för viss personal vid Sveriges ständiga representation i FN samt – fr. o. m. den 1 juli 1967 – för observatörer i FN-tjänst anvisades budgetåren 1965/66–1971/72 under reservationsanslaget Kostnader för svenska FN-styrkor m. m. Fr. o. m. budgetåret 1972/73 har medel för FN-styrkornas verksamhet utom Sverige anvisats under anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands.

Sammanlagt har för svenska FN-styrkors verksamhet utomlands hittills anvisats 1 388 765 000 kr. på tilläggsstat och tilläggsbudget. Därav har 54,3 milj. kr. anvisats för att täcka utgifterna för FN-styrkan på Cypern. FN-styrkan i Mellersta Östern och FN-observatörer under tiden juli–december 1981 samt för vissa oförutsedda utgifter (prop. 1981/82: 25 bil. 2, FöU 12, rskr 71).

Del av ifrågavarande kostnader avses bli ersatt av FN. Intill den 21 december 1981 har från FN influtit 575 422 259 kr. Sveriges fordran hos FN enligt hittills framlagda krav uppgår f. n. till 173 329 454 kr. Ersättningar som flyter in från FN tillgodoförs statsbudgetens inkomsttitel Övriga diverse inkomster.

Genom beslut i maj 1981 förordnade regeringen att ett sjukhuskompani

omfattande högst 150 man jämte viss stabspersonal skulle ställas till FN:s förfogande för fortsatt tjänstgöring i Mellersta Östern längst t. o. m. augusti 1982. Utgifterna beräknas till ca 2,3 milj. kr. för månad eller för tiden januari–juni 1982 sammanlagt 14 milj. kr.

Genom beslut i december 1981 förlängdes tiden för den svenska FN-insatsen på Cypern längst t. o. m. den 15 juni 1982. Utgifterna beräknas till ca 5,5 milj. kr. för månad eller för tiden januari–juni 1982 sammanlagt 33 milj. kr.

Genom beslut i juni 1981 medgav regeringen att observatörer i FN-tjänst får avlösas under budgetåret 1981/82. Antalet observatörer uppgick den 1 januari 1982 till 43. Medelsbehovet för dessa kan beräknas till ca 850 000 kr. för månad eller för tiden januari–juni 1982 sammanlagt 5,1 milj. kr.

En allmän medelsreserv av 3 milj. kr. bör beräknas med hänsyn till eftersläpande sjukvårdskostnader för tidigare kontingenter samt vissa utgifter som kan bli nödvändiga vid en avveckling av kontingenterna.

Vid utgången av december 1981 fanns ett överskott på 2 319 000 kr. under anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands.

Behovet av ytterligare medel för FN-styrkor i Mellersta Östern och på Cypern och för observatörer uppgår alltså till (14 000 000 + 33 000 000 + 5 100 000 + 3 000 000 - 2 319 000) avrundat 52,8 milj. kr. Medlen bör liksom tidigare anvisas utanför utgiftsramen för det militära försvaret.

Med hänsyn till att många osäkra faktorer ligger i anslagsberäkningen kan det bli nödvändigt att även i fortsättningen förskottsvis täcka utgifter för ifrågavarande ändamål från anslaget till oförutsedda utgifter. Dessa utgifter bör slutligt belasta anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands. Frågan om deras täckning bör få tas upp senare.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *FN-styrkors verksamhet utomlands* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 52 800 000 kr.

Utdrag
KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-03-18

Föredragande: statsrådet Elmstedt

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 såvitt avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde

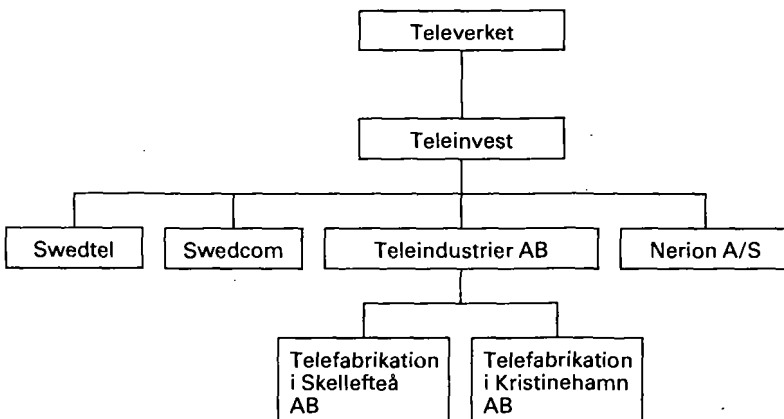
SJÄTTE HUVUDTITELN

H. Telekommunikationer

1. Teleanläggningar m. m.

[1] **Höjning av aktiekapitalet i Teleinvest AB.** Televerket har i en skrivelse till regeringen den 29 oktober 1981 hemställt om en höjning av aktiekapitalet i Teleinvest AB i avvaktan på att verkets industridivisions (Teli) verksamhet överförs till bolagssektorn vilket enligt överenskommelse mellan televerkets ledning och personalorganisationerna skall ske den 1 juli 1983. Som jag anmälde i årets budgetproposition har televerket aktualiserat denna höjning med hänvisning till Teleinvestgruppens soliditet. Televerket avser att ta upp frågan om behov av aktiekapital som följd av att Teli överförs till bolagssektorn i årets anslagsframställning.

Gruppens struktur, exkl. intressebolag, framgår av följande schema.

Enligt televerket är relationerna mellan eget och främmande kapital inte tillfredsställande inom gruppen. Anledningen till detta är delvis ett resultat av att gruppens verksamhet expanderar eller förväntas expandera kraftigt och delvis en underskattning av omvärldens krav på soliditet i svenska statliga bolag.

Moderbolagets behov av soliditet kommer mest till uttryck i de exportinriktade företagen Swedish Telecoms Contracting Company (Swedcom) AB och Swedish Telecoms International (Swedtel) AB. Dessa företag konkurrerar på den internationella marknaden med finansiellt starka utländska företag.

Teleinvestgruppen har i dag ett soliditetstal (eget kapital i förhållande till balansomslutningen) på ca 16%. Om innehavet av aktier i intressebolagen DATASAAB (nuvarande Ericsson Information Systems AB) och SOSAB inte inräknas sjunker gruppens soliditet till under 10%. Soliditetsutvecklingen framöver är naturligtvis beroende av de ingående bolagens lönsamhetsutveckling.

Swedcom AB är ett nyetablerat företag inom entreprenadområdet med tonvikt på export och har hittills huvudsakligen varit verksamt i mellanöstern. Enligt televerket är de flesta projekt, som blir aktuella för Swedcom AB att engagera sig i, av betydande storlek. Lämnade offerter uppgår till mellan 25 och 250 milj. kr. Swedcoms aktiekapital är f. n. 5 milj. kr. vilket inte uppfyller de krav på finansiell styrka som ställs från beställarna.

Övriga helägda bolag inom gruppen är Swedtel; Nerion A/S och Teleindustrier AB. Swedtel, som är verksamt som internationellt konsultbolag, har en omsättning på mer än 60 milj. kr./år och är inne i en expansionsperiod. Bundet eget kapital är 2,4 milj. kr. Nerion A/S är ett norskt bolag som förvärvades av Teleinvest den 1 april 1981. Nerion är verksamt inom området för projektering, tillverkning och försäljning av trafikledarutrustning i huvudsak för flygplatser och har en omsättning på ca 30 milj. norska kr. och ett aktiekapital på 1 milj. norska kr. Teleindustrier AB, som bl. a. svarar för industridivisionens (Teli) inköpsverksamhet, har en omsättning på mer än 300 milj. kr. med ett aktiekapital på 2 milj. kr. Bolagets åtaganden finansieras i dag över televerkets rörliga kredit genom att Teli lämnar forskotts betalning av beställda varor med ca 150 milj. kr.

Den finansiella ställningen i Teleinvestgruppen inger inte, enligt televerket, utomstående bedömare det förtroende som är affärsmässigt nödvändigt. En viss ökning av soliditeten kommer att ske när larmdivisionen överförs till bolagsform den 1 juli 1982. I årets budgetproposition har kapitaltillskottet vid larmbolagets bildande beräknats till 54 milj. kr. Om riksdagen beslutar i enlighet med förslaget beräknas Teleinvestgruppens soliditet därmed öka till något under 20%, om intressebolagen exkluderas från beräkningen.

Mot denna bakgrund har televerket hemställt om en utökning av det egna kapitalet i Teleinvest AB så att soliditeten uppgår till ca 40%. Detta

innebär att det egna kapitalet måste höjas till ca 250 milj. kr., dvs. med ytterligare ca 150 milj. kr. utöver den höjning som föreslagits för larmbolagets bildande. Höjningen bör ske genom en ökning av aktiekapitalet med 112 milj. kr., samtidigt som bolagets reservfond tillförs 37 milj. kr. genom att aktierna tecknas till 133 %. Efter denna ökning uppgår Teleinvestgruppens aktiekapital till 197,4 milj. kr. och gruppens reservfond till 56,7 milj. kr.

Det föreslagna kapitaltillskottet till Teleinvest AB avses huvudsakligen användas för att minska Telis förskottsfordran på Teleindustrier AB. Teleinvest AB ställer således t. v. dessa medel till Teleindustrier AB:s förfogande som lån. Den ökade soliditet som skapas genom kapitaltillskottet till Teleinvest AB innebär att det blir möjligt att i större utsträckning än f. n. täcka kapitalbehovet för Teleindustrier AB:s inköpsverksamhet genom extern upplåning. Belastningen på televerkets rörliga kredit kan därigenom minskas med ett större belopp än kapitaltillskottet. Televerket föreslår därför att ramen för verkets rörliga kredit reduceras med 190 milj. kr. Den minskade belastningen på den rörliga krediten medför att statsbudgetens saldo förbättras med skillnaden mellan 190 och 149 milj. kr. eller med ca 40 milj. kr.

I det nuvarande samhällsekonomiska läget är det mycket angeläget att vidta åtgärder som kan öka exporten och därmed förbättra sysselsättningsläget. Bl. a. därför anser jag att det är av stor vikt att Teleinvestgruppen ges en sådan finansiell styrka att de exportinriktade bolagen inger ett affärsmässigt förtroende vid en jämförelse med deras konkurrenter på de utländska marknaderna. Jag vill i sammanhanget erinra om att televerket har givits möjlighet att intill ett belopp av 300 milj. kr. teckna borgen för Teleinvest AB, vilket ger gruppen viss styrka. Det är dock enligt min mening nödvändigt att också Teleinvestgruppen som sådan utifrån en stark ekonomisk ställning kan agera kraftfullt i sina relationer med stora kunder i utlandet och eventuella samarbetspartners i Sverige. En ökad soliditet ger också goda möjligheter att tillgodose kommande kapitalbehov genom extern upplåning. En förbättring av moderbolagets soliditet bör därför ske genom en höjning av det egna kapitalet på det sätt som televerket har föreslagit. Höjningen bör ske genom att 149 milj. kr. anvisas till televerket över investeringsanslaget H 1. Teleanläggningar m. m. under budgetåret 1981/82. Samtidigt bör ramen för televerkets rörliga kredit i riksgäldskontoret minskas med 190 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. medge att aktiekapitalet i Teleinvest AB höjs i enlighet med vad som har angetts i det föregående,
2. godkänna att televerkets rörliga kredit i riksgäldskontoret minskas med 190 milj. kr.,
3. till *Teleanläggningar m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 149 000 000 kr.

EKONOMIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-03-18

Föredragande: statsrådet Wirtén

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 såvitt avser ekonomidepartementets verksamhetsområde

SJUNDE HUVUDTITELN

A. Ekonomidepartementet m. m.

[1] A 3. **Kommittéer m. m.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisats ett reservationsanslag av 6,7 milj. kr. Den utredningsverksamhet som bekostas från anslaget beräknas under budgetåret bli mera omfattande och kostnadskrävande än vad som kunde förutses vid anslagsberäkningen hösten 1980. Jag räknar nu med ett ytterligare medelsbehov av 700 000 kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-03-18

Föredragande: statsrådet Wirtén

**Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82
såvitt avser budgetdepartementets verksamhetsområde**

ÅTTONDE HUVUDTITELN

Ändrad tjänstetyp för tjänsten som chef för kammarkollegiet

Tjänsten för verkschefen vid kammarkollegiet är f. n. en tjänst som generaldirektör med beteckningen Co. Det innebär att tjänsten tillsätts med fullmakt. I likhet med vad som gäller för de flesta övriga verkscheftjänster vid centrala ämbetsverk bör även tjänsten som chef för kammarkollegiet vara en ordinarie tjänst som tillsätts med förordnande för bestämd tid, dvs. med beteckningen p. Denna ordning bör införas vid uppkommande vakans på tjänsten. För detta behövs dock riksdagens medgivande. Regeringen bör således inhämta riksdagens bemyndigande att inrätta en sådan tjänst i utbyte mot den befintliga tjänsten.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att vid kammarkollegiet i utbyte mot en tjänst med beteckningen o inrätta en ordinarie tjänst för verkschefen med beteckningen p.

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-03-18

Föredragande: statsrådet Wikström såvitt avser punkterna 1, 2, 4 och 5;
statsrådet Tillander såvitt avser punkten 3

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 såvitt avser utbildningsdepartementets verksamhetsområde.

NIONDE HUVUDTITELN

B. Kulturändamål

[1] **B 9. Bidrag till Svenska riksteatern.** I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 81 790 000 kr. I tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 har till bidrag till Svenska riksteatern anvisats ett reservationsanslag av 8 984 000 kr. (prop. 1981/82: 25, KrU 1981/82: 14, rskr 1981/82: 73) med hänsyn till kostnadsökningar till följd av 1980 års löneavtal, ändrade sociala avgifter och höjda traktamenten. Riksteatern har gett in framställning om ytterligare medel för budgetåret 1981/82 grundade på preliminära redovisningar över ökade lönekostnader med anledning av förslag till avtal mellan Teatrarnas riksförbund och Svenska teaterförbundet för år 1981 och fram t. o. m. den sista juni 1982.

Föredraganden

Då detta anslag anmäldes i prop. 1981/82: 25 anförde jag att jag hade för avsikt att återkomma i annat sammanhang beträffande ytterligare medelsbehov med anledning av 1981 års löneavtal. Riksteatern har i skrivelse kommit in med en preliminär beräkning över ökade lönekostnader inkl. kostnader för sociala avgifter för budgetåret 1981/82 avseende avtal för åren 1981 och 1982. Med hänsyn till att avtal nu slutits förordar jag en ökning av anslaget till Svenska riksteatern med 7 219 000 kr. En viss del av denna summa, nämligen 1 739 000 kr., är ett engångsbelopp som beror på att denna del är ett retroaktivt belopp och skall inte inräknas som underlag i nästa års budgetberäkning. Jag konstaterar att det finns en differens i utfallet mellan det avtal som slutits mellan Teatrarnas riksförbund och

Svenska teaterförbundet och det statliga löneavtalet för motsvarande tid. Emellertid är de båda avtalen svåra att jämföra. Jag avser därför att inom regeringskansliet närmare analysera effekterna av avtalet på teaterområdet jämförda med effekterna av motsvarande statliga löneavtal.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Svenska riksteatern* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 7 219 000 kr.

[2] **B 10. Bidrag till Operan och Dramatiska teatern.** I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 161 660 000 kr. I tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 har till bidrag till Operan och Dramatiska teatern anvisats ett reservationsanslag av 26 674 000 kr. (prop. 1981/82: 25, KrU 1981/82: 14, rskr 1981/82: 73) med hänsyn till främst 1980 års och till vissa delar 1981 års löneavtal och kostnader för sociala avgifter. Operan och Dramatiska teatern har anhållit om ytterligare medel för budgetåret 1981/82 med hänsyn till preliminära redovisningar över ökade lönekostnader med anledning av förslag till avtal mellan Teatrarnas riksförbund och Svenska teaterförbundet gällande tiden fr. o. m. den 1 januari 1981 t. o. m. den 30 juni 1982 för Dramatiska teatern och fr. o. m. den 1 januari 1982 t. o. m. den 30 juni 1982 för Operan.

Föredraganden

Då medelsbehovet under detta anslag anmäldes i prop. 1981/82: 25 anmälde jag att jag hade för avsikt att återkomma i annat sammanhang beträffande ytterligare medelsbehov på grund av ökade lönekostnader för budgetåret 1981/82. Dramatiska teatern har kommit in med en skrivelse med begäran om medel för ökade lönekostnader inkl. kostnader för sociala avgifter fr. o. m. den 1 januari 1981 t. o. m. den 30 juni 1982. Operan har kommit in med motsvarande skrivelse gällande tiden fr. o. m. den 1 januari 1982 t. o. m. den 30 juni 1982. I skrivelserna från teatrarna anges att de begärda beloppen är preliminära i avvaktan på att avtal för åren 1981 och 1982 sluts mellan Teatrarnas riksförbund och Svenska teaterförbundet. Med hänsyn till att avtal nu slutits förordar jag att anslaget till Operan och Dramatiska teatern höjs med 1 440 000 kr. resp. 4 352 000 kr. för ökade lönekostnader. Vid min beräkning har jag tagit hänsyn till att lönekostnaderna för år 1981 för Operans del redan har beräknats i tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1981/82. För Dramatiska teatern är 1 047 000 kr. ett engångsbelopp. Detta beror på att denna summa är retroaktiv och inte skall inräknas som underlag i nästa års budgetberäkning. Jag vill erinra om vad jag har anfört under närmast föregående anslag rörande en analys av effekterna av avtalet på teaterområdet.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att till *Bidrag till Operan och Dramatiska teatern* på tilläggsbudget
III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reser-
vationsanslag av 5 792 000 kr.

C. Skolväsendet

[3] C 19. **Bidrag till driften av gymnasieskolor.** I statsbudgeten för inneva-
rande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag
av 3 584 milj. kr. Ur anslaget ersätts bl. a. kostnader för statsbidrag till
driften av kommunernas gymnasieskolor.

Regeringen har allt sedan slutet av 1970-talet i många sammanhang
betonat angelägenheten och vikten av yrkesinriktad utbildning. De senaste
åren har ungdomarna visat en tilltagande benägenhet att söka till gymna-
sieskolan (80 % av dem som slutade grundskolan år 1979 gick direkt vidare
till fortsatt utbildning i gymnasieskolan; år 1981 var det 85 %). Ungdo-
marna visar också ett större intresse att söka till yrkesinriktad utbildning.
Antalet sökande till utpräglat yrkesinriktade studievägar har under flera år
visat en stadigt ökande tendens.

I årets budgetproposition (prop. 1981/82: 100 bil. 12 s. 302) föreslås att de
tvååriga yrkesinriktade linjerna och dem närliggande specialkurser utökas
med 1 240 intagningsplatser till 69 340 intagningsplatser budgetåret 1982/83.
I budgetpropositionen (s. 309) riktas också uppmärksamheten till de lokalt
arbetsmarknadsanknutna specialkurserna som riksdagen beslutade om
med anledning av förslag i prop. 1980/81: 107 om den statliga skoladmini-
strationen m. m. De ger skolstyrelsen en betydande frihet när det gäller att
utforma utbildningsinnehållet i kurserna.

Riksdagen har år 1981 beslutat om stimulansbidrag till kommuner för
utbildning inom industri och hantverk i gymnasieskolan budgetåret 1981/82
(UbU 1980/81: 41, rskr 1980/81: 405, prop. 1981/82: 25, UbU 1981/82: 7,
rskr 1981/82: 124). En kommun får stimulansbidrag med 1 500 kr. för varje
elev som påbörjar utbildning inom industri och hantverk på intagningsplats
som kommunen har tilldelats ur gymnasieskolans s. k. stora ram på fram-
ställning som gjorts efter utgången av maj 1981. Föreskrifter om bidraget
finns i förordningen (SÖ-FS 1981: 229) om stimulansbidrag till utbildning
inom industri och hantverk i gymnasieskolan budgetåret 1981/82.

I budgetpropositionen 1982 (prop. 1981/82: 100 bil. 12 s. 303) har rege-
ringen föreslagit att stimulansbidrag skall lämnas även för budgetåret
1982/83 och att det bidraget skall avse ökningen av antalet ianspråkta
elevplatser på de aktuella studievägarna i förhållande till innevarande
budgetår. I övrigt föreslås samma regler gälla som för budgetåret 1981/82.

En ökad lokal frihet att besluta om att undervisning i arbetsteknik på
gymnasiala studievägar får anordnas som inbyggd utbildning föreslogs i

1980 års budgetproposition (1979/80: 100 bil. 12 s. 301 ff). Riksdagen godkände förslaget (UbU 1979/80: 34, rskr 1979/80: 363). Föredraganden, min företrädare, framhöll det önskvärda i att ett ökat antal elever får viss del av sin utbildning i företag. Genom att utbildningen förläggs delvis till skolinstitution och delvis till företag kan eleverna få en breddad utbildning och arbetslivserfarenhet. De utbildningsresurser som samtidigt frigörs i skolan bör användas för att ta in ytterligare elever till denna typ av yrkesinriktad utbildning.

För utbildningar på linjer och specialkurser inom bl. a. industri och hantverk får skolstyrelsen i kommunen med stöd av 8 kap. 13 b § skolförordningen (1971:235) besluta att undervisningen i arbetsteknik anordnas som inbyggd utbildning även om timplanen inte föreskriver sådan utbildning. Skolstyrelsen får också för undervisningen i arbetsteknik på studievägar av dessa slag besluta om inbyggd utbildning utöver vad som föreskrivs i timplanen. Den enda inskränkningen är att detta inte får leda till att skolans resurser av motsvarande slag står outnyttjade.

I 8 kap. 13 d § skolförordningen finns föreskrifter om skolstyrelsens och skolledningens tillsyn m. m. beträffande den inbyggda utbildningen.

Jag har i årets budgetproposition redovisat mina överväganden när det gäller arbetslös ungdom under 18 år, dels under avsnittet Vissa gemensamma frågor, dels under anslaget D 18. Bidrag till driften av gymnasieskolor. Med hänsyn till arbetsmarknadens behov har jag därvid prioriterat de yrkesinriktade studievägarna och föreslagit en minskning av antalet teoretiska studievägar.

Emellertid är arbetslöshetssiffrorna för ungdom under 18 år alltför mycket oroväckande, vilket nu föranleder mig att föreslå vissa åtgärder som bör genomföras snarast och om möjligt redan under innevarande budgetår. Som jag framhöll i årets budgetproposition är de främsta orsakerna till ungdomsarbetslösheten konjunkturutvecklingen, strukturella förändringar på arbetsmarknaden och brist på yrkesutbildning.

Det är enligt min mening en viktig uppgift för skolan att i sitt uppföljningsansvar för 16–17-åringar motivera dessa att skaffa sig någon form av fortsatt utbildning efter grundskolan, så att de kan träda ut på arbetsmarknaden på lika villkor med sina jämnåriga kamrater. Det har emellertid visat sig att inte alla ungdomar finner skolans ordinarie utbildningsutbud tillräckligt attraktivt.

Efter ett antal år med olika försöksverksamheter med korta kurser, praktik eller beredskapsarbete för dessa ungdomar fattade riksdagen 1980 sina beslut med anledning av de förslag som regeringen lade fram i den s. k. ungdomspropositionen (1979/80: 145). Därmed gavs kommunerna instrument att förverkliga uppföljningsansvaret i form av upp till 4 veckors introduktionsprogram och upp till 40 veckors yrkesintroduktion.

Introduktionsprogrammen anordnas huvudsakligen i början av läsåret och syftar till att väcka intresse för utbildning men också till att fånga upp

alla 16–17-åringar som inte har sysselsättning. Yrkesintroduktionen förläggs genom skolstyrelsens försorg till företag men kan också ha skolmässiga utbildningsinslag.

Skolöverstyrelsen (SÖ) har nyligen slutfört en utvärdering av det första årets försöksverksamhet (1980/81). Det kan konstateras att försöksverksamheten med introduktionsprogram och yrkesintroduktion har vunnit stor uppslutning. Yrkesintroduktionen har begynnelseåret 1980/81 fått dubbelt så stor omfattning som beräknats. 9 585 ungdomar deltog enligt SÖ:s beräkningar under kortare eller längre tid. I introduktionsprogrammet deltog 7 314 ungdomar enligt beräkningarna. 73 % av dessa gick vidare till någon form av utbildning, oftast yrkesintroduktion och 14 % erhöll arbete.

Av SÖ:s nyss nämnda rapport framgår att ca en tredjedel av de omkring 30 000 ungdomar i 16–17-årsåldern som redovisningsåret 1980/81 omfattades av kommunernas uppföljningsansvar deltog i försöksverksamheten med yrkesintroduktion. Ca hälften hade själva skaffat arbete. Uppskattningsvis en tredjedel av ungdomarna som deltagit i yrkesintroduktion har fått någon form av anställning i anslutning till yrkesintroduktionen och en tredjedel har sökt till utbildning.

För egen del vill jag anföra följande. Verksamheten med yrkesintroduktion tycks ha bidragit till att länka in ytterligare ett antal 16–17-åringar på utbildning. Det är enligt min mening viktigt att på alla sätt öka kommunernas möjligheter att bereda 16–17-åringarna plats i utbildning, främst yrkesinriktad utbildning.

SÖ har i skrivelse den 15 december 1981 föreslagit ett antal åtgärder för arbetslös ungdom i syfte att på olika sätt underlätta för skolstyrelserna att ta emot fler 16–17-åringar på bl. a. gymnasieskolans yrkesinriktade studievägar under pågående läsår.

Jag kommer att i det följande redovisa SÖ:s förslag. I informativt syfte tar jag med även sådana som inte är av den karaktären att jag anser att de bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Inledningsvis bör nämnas att SÖ för flera av förslagen begärt extra statsbidrag för att täcka vissa initialkostnader samt kostnader för planering och uppföljning. Vissa av SÖ:s förslag har jag redan beaktat i årets budgetproposition. Enligt min mening finns det därför inte anledning att tillskjuta statsmedel för sådana kostnader utöver vad som följer av nuvarande regler och de förslag som nyligen framlagts i budgetpropositionen.

1. SÖ föreslår olika sätt att bättre utnyttja vakanta platser inom gymnasieskolans studievägar och även inom AMU. SÖ föreslår således att extra bidrag skall utgå till kommuner för bl. a. planering för att utnyttja vakanta platser på framför allt yrkesinriktade linjer under andra terminen och andra läsåret. Avsikten är bl. a. att på detta sätt placera elever som har deltagit i yrkesintroduktion och som önskar kvalificera sig inom någon viss yrkesutbildning. Detta leder i de flesta fall inte till att eleverna får en avslutad

utbildning men att de kan öva upp sina färdigheter och framför allt kan deras intresse ha väckts för fortsatt utbildning.

Dessa ansträngningar att placera in elever i yrkesintroduktion i reguljär utbildning bör, enligt min mening, betraktas som ingående i skolans normala uppgifter. Jag vill härvidlag hänvisa till propositionen om studie- och yrkesorientering i grundskola och gymnasieskola m. m. (prop. 1981/82: 15). Där framlades förslag om att skolstyrelse skall ompröva en elevs yrkesintroduktion var tionde vecka, om eleven inte fått fast arbete eller antagits till utbildning. Avsikten med omprövningen av en elevs yrkesintroduktion är att man kontinuerligt skall vara öppen för möjligheten att placera in eleven i utbildning av något slag. Riksdagen har också beslutat i enlighet med förslaget (UbU 1981/82: 6, rskr 1981/82: 115).

2. Vidare föreslår SÖ extra statsbidrag för att stödja och stimulera dubbelutnyttjande av lokaler på tvåårig verkstadsteknisk linje, livsmedelsteknisk samt processteknisk linje. Ett sådant dubbelutnyttjande är givetvis av värde där det kan tillämpas. Jag har erfarit att sådant dubbelutnyttjande förekommer redan i dag. Jag är inte beredd att föreslå något särskilt statsbidrag för detta.

Jag har i årets budgetproposition påpekat det angelägna i att antalet intagningsplatser på yrkesinriktade studievägar utökas. För att stimulera kommunerna att inrätta fler intagningsplatser har jag dels föreslagit att nysnämnda stimulansbidrag även skall utgå för budgetåret 1982/83, dels föreslagit ökade bidrag till undervisningsmateriel och utrustning på studievägar inom teknisk-industriell sektor och teknisk-naturvetenskaplig sektor (prop. 1981/82: 100 bil. 12 s. 303 och 344 ff). Någon ytterligare ekonomisk stimulans anser jag inte är nödvändig.

3. SÖ föreslår också att det hyresbidrag som tidigare utgick dels särskilt för skogsbrukets yrkesutbildning, dels enligt 14 § förordningen (1966: 115) om statsbidrag till driftkostnader för viss kommunal utbildning återinföres. Hyresbidraget enligt nämnda förordning avsåg särskilda kostnader för förhyrande av skollokaler för utbildning för industri och hantverk eller för sjömän i gymnasieskolan. Det har utgått t. o. m. utgången av juni 1981. Jag är inte beredd att föreslå att detta bidrag åter införs.

4. SÖ föreslår vidare att man bör pröva möjligheten att anordna gymnasial lärlingsutbildning och yrkesintroduktion vid kommunal vuxenutbildning i kommun som inte har gymnasieskola.

Försöksverksamheten med introduktionsprogram för utbildning och yrkesintroduktion är f. n. i enlighet med riksdagens beslut (prop. 1979/80: 145, UbU 1979/80: 34, rskr 1979/80: 363) knuten till gymnasieskolan. Därför kan endast kommuner som har gymnasieskola anordna introduktionsprogram och yrkesintroduktion. Dessa anordningar ingår emellertid inte i gymnasieskolan. Anknytningen till gymnasieskolan är av organisatorisk art och rör främst skolledningen. Den omedelbara ledningen ankommer på rektor för den skolenhet till vilken verksamheten har knutits.

Statsbidrag för introduktionsprogram lämnas med 1 500 kr. för varje elev som deltar i ett sådant program i viss omfattning. Statsbidrag för yrkesintroduktion lämnas med 250 kr. per elev och vecka under vilken eleven har deltagit. Kommunen får använda upp till 20% av det senare bidraget till kostnader för skolledning, planering, uppföljning m. m. Föreskrifter om dessa verksamheter finns i förordningen (1980: 534) om försöksverksamhet med introduktionsprogram och yrkesintroduktion knutna till gymnasieskolan.

Flera kommuner som saknar gymnasieskola har uttryckt önskemål om att detta till trots själva få anordna framför allt yrkesintroduktion men även introduktionsprogram. De har alltså inte funnit det tillräckligt med de möjligheter som finns för ungdomarna att delta i andra kommuners introduktionsprogram och yrkesintroduktion, vilken senare kan förläggas till företag utanför gymnasiekommunen.

Enligt min mening är det angeläget att ta till vara alla möjligheter att hjälpa ungdomarna till utbildning eller annan sysselsättning. Mot den bakgrunden anser jag att det bör öppnas möjligheter även för kommuner som saknar gymnasieskola att anordna introduktionsprogram och yrkesintroduktion. Jag föreslår därför att SÖ får medge kommun som saknar gymnasieskola att anordna yrkesintroduktion eller introduktionsprogram eller bådadera. I ett sådant fall bör verksamheten i fråga om skolledningen få anknytas till den kommunala vuxenutbildningen. Statsbidrag bör lämnas enligt samma principer som annars. Kostnaderna för bidraget bör även i dessa fall bestridas ur anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor. Det bör ankomma på regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att avgöra vilka närmare föreskrifter som kan behövas för den organisatoriska form för yrkesintroduktion och introduktionsprogram som jag här har förordat.

Även gymnasial lärlingsutbildning bedrivs i form av försöksverksamhet. Denna försöksverksamhet är begränsad till en treårsperiod som löper ut vid utgången av juni 1983. Jag räknar dock med att lärlingsutbildning av något slag kommer att finnas även efter försöksperiodens utgång (jfr prop. 1980/81: 100 bil. 12 s. 307).

I enlighet med riksdagens beslut (prop. 1979/80: 100 bil. 12 p. C 18, UbU 1979/80: 34, rskr 1979/80: 363) ingår den gymnasiala lärlingsutbildningen i gymnasieskolan. Föreskrifter finns i förordningen (1980: 533) om försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning. Från skolans sida utövas den omedelbara ledningen av rektor för den skolenhet till vilken den gymnasiala lärlingsutbildningen har knutits. För gymnasial lärlingsutbildning tillgodoräknas poäng enligt 1 kap. 7 § skolförordningen (1971: 235) med 0,5 poäng för varje påbörjat femtal elever. Statsbidrag lämnas med vissa belopp per elev och visst antal timmar per vecka. Bidraget är avsett för ersättning till företagen. Kommunen får dock använda viss del av bidraget för tillsyn och uppföljning m. m.

Liksom i fråga om yrkesintroduktion har flera kommuner som saknar gymnasieskola uttryckt önskemål om att själva få anordna gymnasial lärlingsutbildning. Mycket talar för att kommunen i vilken eleven i fråga är hemmahörande skall kunna få anordna denna särskilt ortsbundna och individuellt präglade utbildningsform. Enligt min mening är det emellertid framför allt arbetsmarknadspolitiska skäl som talar för att så många kommuner som möjligt bör kunna få anordna utbildning för sina arbetslösa ungdomar under 18 år.

Mot denna bakgrund anser jag att det bör öppnas möjligheter för kommuner som inte har gymnasieskola men kommunal vuxenutbildning att få anordna gymnasial lärlingsutbildning. Jag föreslår därför att SÖ skall kunna medge en kommun detta. Jag vill betona att medgivandet endast gäller försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning och således inte berör gymnasieskolans övriga yrkesinriktade utbildningar.

Verksamheten bör i fråga om skolledning få anknytas till den kommunala vuxenutbildningen. I övriga avseenden bör den räknas såsom gymnasieskola. Vad gäller möjligheten för de elever som så önskar att byta ut viss del av utbildningen i företaget mot annan utbildning i t. ex. allmänna ämnen bör de kunna intas i redan existerande undervisningsgrupper i den kommunala vuxenutbildningen. Om detta inte är möjligt bör eleven beredas undervisning i närliggande kommuns gymnasieskola. Statsbidrag bör lämnas enligt samma principer som annars. Kostnaderna för bidraget bör även i dessa fall bestridas från anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor. Det bör få ankomma på regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att avgöra vilka närmare föreskrifter som kan behövas för gymnasial lärlingsutbildning i denna särskilda organisatoriska form.

5. SÖ konstaterar att det bör vara möjligt att ta in arbetslösa ungdomar under 18 år i de yrkesinriktade kurser för arbetslösa som efter särskilt medgivande av regeringen har anordnats inom kommunal vuxenutbildning utöver gällande timram under ett antal år. Normalt skall gymnasieskolan svara för utbildning av ungdomar under 18 år. För att tas in som studerande i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå skall man ha fyllt 18 år. Om särskilda skäl föreligger får emellertid den lokala intagningsnämnden för kommunal vuxenutbildning medge undantag från gällande ålderskrav. Vad SÖ åsyftar kräver därför ingen särskild åtgärd från regeringens eller riksdagens sida.

I fråga om en eventuell utökad timram för kommunal vuxenutbildning under budgetåret 1981/82 i syfte att bereda utbildningsmöjligheter för arbetslösa avser enligt vad jag erfarit chefen för utbildningsdepartementet att återkomma till regeringen.

6. SÖ har också lämnat förslag beträffande vissa insatser som berör folkhögskolan.

Sedan 1978/79 har folkhögskolan haft tillgång till särskilt bidrag för kurser för arbetslös ungdom. Efterfrågan på kurser ökade hösten 1981 och

förväntas öka ytterligare 1981/82 på grund av att kommunerna söker placera arbetslös ungdom med studiesvårigheter och sociala störningar i folkhögskolekurser. SÖ har bedömt att ramen bör utökas till 4 000 elevveckor i stället för nu gällande 3 000 och att den föreslagna utökningen för budgetåret 1981/82 ryms inom ramen för anvisade medel. Regeringen har den 18 februari 1982 medgett den föreslagna utökningen av antalet elevveckor.

7. SÖ föreslår att den nuvarande resursen för uppföljande syo (7,3 milj. kr. budgetåret 1980/81) fördubblas fr.o.m. budgetåret 1982/83 bl. a. för att mera permanenta tjänster för denna verksamhet skall kunna inrättas. SÖ motiverar detta med att hög ungdomsarbetslöshet sammanfaller med svag kommunal ekonomi.

Jag är övertygad om att det är värdefulla insatser som finansieras med resursen för uppföljande syo. Denna införlivas fr.o.m. nästa budgetår med grundskolans icke undervisningsanknutna förstärkningsresurs. Därmed har kommuner möjlighet att öka – däremot inte minska – exempelvis insatserna inom den uppföljande syon. Detta har jag också påpekat i 1982 års budgetproposition. Jag är inte beredd att förorda att ytterligare medel tillskjuts för nästa budgetår.

8. I tvåårig utbildning bör elever i årskurs två, enligt vad SÖ föreslår, kunna delta i utbildning på gren eller variant som inte finns i organisationsbeslutet.

Jag anser i likhet med SÖ att det bör skapas vissa möjligheter att i årskurs 2 anordna gren eller variant utöver de möjligheter som gällande bestämmelser inrymmer. Enligt min mening bör en förutsättning vara att företag kan ställa utbildningsplats till förfogande för inbyggd utbildning och att i princip hela den yrkesinriktade delen av utbildningen för eleverna i fråga kan förläggas till företag. Genom att enstaka elever på detta sätt kan erbjudas utbildning kan denna också bättre anpassas till lokala behov och förutsättningar. Regeringen bör meddela särskilda föreskrifter för att möjliggöra nyssnämnda anordning. Riksdagen bör beredas tillfälle att ta del av vad jag nu har anfört.

9. SÖ föreslår också att ämnesinstitutioner inom utbildningar för industri och hantverk skall kunna dubbelutnyttjas samt sambruk av utbildningsmateriel.

Dubbelutnyttjande av lokaler och sambruk av utbildningsmateriel är möjligheter som bör tas till vara. För detta krävs inga ändrade bestämmelser.

10. När det gäller inbyggd utbildning föreslår SÖ att överintagning skall ske på utbildningar inom industri- och hantverk samt handel och kontor genom att arbetsteknik för en del elever läggs ut som inbyggd utbildning på företag och institutioner. SÖ pekar även på de möjligheter till överintagning som skolan kan göra efter medgivande av länskolnämnden enligt skolförordningens 8 kap. 16 §. Detta är en möjlighet som enligt SÖ bör prövas i samband med exempelvis inbyggd utbildning.

Det kan konstateras att det förslag som jag nu har kommenterat är av

den arten att det kan omsättas i praktiken omedelbart utan några andra extra medel än det stimulansbidrag som redan utgår och som jag har föreslagit skall utgå även nästa budgetår.

11. I nyssnämnda skrivelse anmäler SÖ också att verket efter bearbetning och genomgång av ett stort antal specialkurser har sammanställt en ny förteckning över kurser som lämpligen kan anordnas för arbetslös ungdom. Även helt nya kurser har tagits med i denna förteckning. Flera kurser är upplagda så att de direkt kan anpassas till de lokala förutsättningarna och behoven. Ett antal kurser erbjuder också möjlighet till etappstudier i kombination med arbete, yrkesintroduktion m. m. Länsskolnämnderna kommer att medverka vid den regionala och lokala planeringen av kurserna. Förteckningen upptar också vissa högre specialkurser med tanke på behovet av alternativ även för dem som genomgått utbildning och inte erhållit arbete. Förteckningen omfattar 195 olika kurser.

Inom SÖ pågår arbeten med ytterligare ett antal kurser som kan vara av intresse i sammanhanget. Kurser inom turistnäringen, fiske och havsbruk, lokalvård och bevakning är några exempel. Vidare pågår arbete med att analysera utbildningsbehov för s. k. kompletterande näringar och nyetablering. Inom områden där behov visar sig finnas kommer tim- och kursplaner att utarbetas.

Sammanfattningsvis vill jag, när det gäller de av mig nu redovisade SÖ-förslagen, framhålla följande. Den flexibilitet som redan finns i yrkesutbildning bör utnyttjas i större utsträckning. Inte bara skolans personal bör uppmärksammas på de möjligheter som detta ger utan även användarna, varmed avses arbetslivets företrädare, som på olika sätt kommer i kontakt med skolan.

Jag finner SÖ:s initiativ beträffande specialkurserna mycket lovvärt. Det bör enligt min mening understödjas genom ett stimulansbidrag. Såsom framgår av min tidigare redovisning får emellertid såväl stimulansbidrag för innevarande budgetår som det stimulansbidrag som för nästa budgetår föreslås i årets budgetproposition användas endast för utbildningar inom gymnasieskolans s. k. stora ram.

Jag föreslår att stimulansbidrag för såväl innevarande budgetår som nästa budgetår skall kunna lämnas även för utbildningar inom den s. k. lilla ramen under vissa förutsättningar. Till förutsättningarna hör att utbildningarna avser industri och hantverk. Bidrag bör lämnas för varje elev i sådan utbildning om minst tio veckor. Bidragets belopp bör bestämmas med hänsyn till utbildningens längd, varvid utgångspunkten bör vara 1 500 kr. för utbildning som omfattar ett läsår. Såvitt gäller innevarande budgetår bör bidrag utgå endast för elever på sådana intagningsplatser som kommunen har anordnat genom beslut den 15 mars 1982 eller senare. Vad gäller nästa budgetår bör bidrag utgå för elever på sådana intagningsplatser som utgör tillskott i förhållande till kommunens organisation för utbildningar inom lilla ramen innevarande budgetår.

Jag räknar inte med att den utvidgade tillämpningen av stimulansbidraget kommer att medföra något ökat medelsbehov under innevarande budgetår utöver de 4,5 milj. kr. jag tidigare har beräknat för ändamålet. För budgetåret 1982/83 beräknar jag ytterligare 2 milj. kr. utöver de medel jag har beräknat för detta ändamål i årets budgetproposition.

12. För fullständighetens skull vill jag nämna att SÖ har tagit upp möjligheten att senarelägga datum för gymnasieskolornas höstrapportering från den 15 september till den 15 oktober. Därigenom skulle skolorna, enligt SÖ, stimuleras att även under senare hälften av september och första hälften av oktober fylla vakanta platser. Detta behöver dock utredas ytterligare inom SÖ.

Jag hemställer att regeringen

1. föreslår riksdagen att godkänna vad jag har förordat om möjlighet för kommun som saknar gymnasieskola att få anordna introduktionsprogram, yrkesintroduktion och gymnasial lärlingsutbildning.
2. bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag anfört beträffande särskilda möjligheter att anordna gren eller variant genom inbyggd utbildning.
3. föreslår riksdagen att godkänna vad jag har förordat om stimulansbidrag.

E. Vuxenutbildning

[4] E 7. **Bidrag till driften av folkhögskolor m. m.** Regeringen har i regleringsbrev för budgetåret 1981/82 avseende vissa anslag till vuxenutbildning den 4 juni 1981 förklarar bl. a. Axevalla folkhögskola berättigad till statsbidrag. Huvudman för skolan är Skaraborgs läns landsting.

Landstinget har i en särskild skrivelse anmält att landstinget överlätit huvudmannaskapet för Axevalla folkhögskola till en av landstinget och Riksförbundet Finska Föreningar i Sverige gemensamt bildad stiftelse. Som förutsättning för överlåtelsen gäller att statsbidrag får utgå till Axevalla folkhögskola trots det ändrade huvudmannaskapet.

Landstinget önskar få klarlagt att skolan kan påräkna fortsatt statsbidrag under den nya huvudmannen.

Den gjorda överenskommelsen mellan landstinget och Riksförbundet Finska Föreningar i Sverige innehåller i huvuddrag följande.

Skaraborgs läns landsting och Riksförbundet Finska Föreningar i Sverige bildar gemensamt stiftelsen Axevalla folkhögskola per den 1 juli 1982. Stiftelsens grundfond utgörs av den utan kostnad genom särskilt avtal överlätna fastigheten Axevalla 1:19 jämte inventarier. Stiftelsens ändamål är dels att förvalta grundfonden, dels att vara huvudman för Axevalla folkhögskola.

Stiftelsens styrelse skall bestå av sju ledamöter jämte lika många person-

liga suppleanter varav landstinget utser två ledamöter och suppleanter. Övriga utses av Riksförbundet.

Landstinget har förbundit sig att medverka vid upprustningen av fastigheterna genom ett ränte- och amorteringsfritt lån om 2 milj. kr. Behovet av ytterligare investeringar skall finansieras gemensamt av stiftarna, varvid landstinget har förbundit sig att inom en femårsperiod räknad från stiftelsens bildande på enahanda villkor bidra med ett lån om ytterligare 3 milj. kr.

Stiftelsens verksamhet skall bedrivas genom statsbidrag och sedvanliga landstingsbidrag. Härutöver tillkommer avgifter från de studerande och från de samverkande organisationerna m. m. Stiftarna skall svara för de kostnader för skolan som inte täcks av statsbidrag eller andra medel i proportion till stiftarnas representation i stiftelsens styrelse.

Stiftarna är ense om att inom stiftelsens ram verka för att vid överlåtelsetillfället vid skolan intagna elever skall beredas möjlighet att avsluta sina folkhögskolestudier i den utsträckning det föreliggande elevunderlaget medger.

Skolöverstyrelsen (SÖ) har avgivit yttrande i ärendet den 29 december 1981.

SÖ anser att eftersom den tidigare huvudmannen (landstinget) inte får majoritet i stiftelsens styrelse blir Axevalla folkhögskola en ny folkhögskola. SÖ förutsätter därför, att dess rätt till statsbidrag prövas och beslutas i den ordning och under samma betingelser som gäller för varje nyinrättad skola.

SÖ bedömer att en lokalisering av en finskspråkig skola till Axevalla kommer att få en viss negativ inverkan på rekryteringen till Finska folkhögskolan i Sverige förlagd till Haparanda om inte särskilda åtgärder vidtas. En sådan tänkbar lösning vore att inrikta folkhögskolan i Haparanda på att bli en stödjepunkt för utbildnings- och kulturfrågorna inom Nordkalottområdet. Riksförbundet skulle vidare kunna medverka till att man vid fördelningen av den totala verksamheten såg till att kursvolymen i Haparanda inte understeg nuvarande nivå. Syftet torde lättare nås om de båda skolorna fick olika karaktär. SÖ bedömer att något särskilt statsbidrag, som nu utgår till Haparanda, inte skall anses erforderligt för Axevallas del. SÖ:s uppfattning är att verksamheten skall drivas på lika ekonomiska villkor som gäller för landets övriga folkhögskolor.

I övrigt menar SÖ att det vore rimligt att skolan även i fortsättningen – också på längre sikt – upprätthåller en allmän linje för svenskspråkiga, även om den inte har stor volym. Lärarna vid denna linje utgör samtidigt en förutsättning för det planerade samarbetet med det regionala och lokala organisationslivet. Därigenom skulle också ett stöd från bygden och gamla elever i fortsättningen kunna bestå. SÖ anser sig inte ha några avgörande skäl att motsätta sig förslaget om statsbidrag till en av angivna stiftelse driven folkhögskola i tidigare landstingsägda Axevalla folkhögskolas lokaler.

Föredraganden

Jag delar den uppfattning som skolöverstyrelsen redovisat i sitt yttrande, nämligen att Axevalla folkhögskola under en ny huvudman bör ses som en nyinrättad folkhögskola. Rätten till statsbidrag bör därför prövas och beslutas i den ordning som gäller varje folkhögskola som inte redan uppbär statsbidrag. Regeringen har regelmässigt underställt riksdagen sådan fråga. Detta bör således enligt min mening ske även i detta fall.

Axevalla folkhögskola har ett centralt läge mittemellan Stockholm och Göteborg. Skolan är därför mycket strategiskt placerad för den stora grupp finska invandrare som är bosatta i södra och mellersta Sverige. Det är därför enligt min mening glädjande att en möjlighet nu öppnats för Riksförbundet Finska Föreningar i Sverige att genom medverkan i en stiftelse, få bli huvudman för ytterligare en folkhögskola. Samtidigt kommer den hittillsvarande huvudmannen att behålla visst ansvar och inflytande över verksamheten. Vidare har jag vid mina kontakter med Riksförbundet Finska Föreningar i Sverige underhand erfarit att skolan även fortsättningsvis avser att ha folkhögskoleutbildning för svensktalande.

Jag är därför beredd tillstyrka att statsbidrag även fortsättningsvis får utgå till Axevalla folkhögskola med den nu bildade stiftelsen som huvudman fr. o. m. 1 juli 1982.

Såvitt gäller statsbidrag för verksamheten vid skolan vill jag anföra följande.

Till den Finska folkhögskolan i Sverige förlagd till Haparanda och Samernas folkhögskola i Jokkmokk utgår ett särskilt statsbidrag. För budgetåret 1981/82 har detta bidrag fastställts till totalt högst 775 000 kr. Jag räknar inte med att något sådant särskilt statsbidrag skall utgå till den nya folkhögskolan i Axevalla. Verksamheten skall således drivas under samma ekonomiska villkor, som gäller för landets övriga folkhögskolor. Den nya folkhögskolan i Axevalla medför därför inte några merkostnader för staten jämfört med om den nuvarande huvudmannen fortsatt verksamheten.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna att en ny folkhögskola med statsbidrag får inrättas i Axevalla fr. o. m. budgetåret 1982/83.

H. Vissa inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde gemensamma ändamål

[5] **H 2. Inredning och utrustning av lokaler vid höskoleenheterna m. m.** I statsbudgeten för innevarande budgetår är under denna rubrik uppfört ett reservationsanslag av 165 milj. kr. Av beloppet disponerar enligt regleringsbrev byggnadsstyrelsen 25 milj. kr. enligt en särskild inredningsplan och utrustningsnämnden för universitet och högskolor (UUH) 140 milj. kr.

enligt en särskild utrustningsplan (prop. 1980/81:100 bil. 12, UbU 1980/81:26, rskr 1980/81:329). Medelsreservationen vid budgetårets början var ca 1,9 milj. kr.

Myndigheterna

I anslagsframställningar för budgetåret 1982/83 har byggnadsstyrelsen resp. utrustningsnämnden för universitet och högskolor lagt fram förslag om ändrade kostnadsramar för inredning och utrustning till musiklärarutbildning i Örebro.

Örebro

Musiklärarutbildning I gällande inredningsplan är uppförd en definitiv kostnadsram av 275 000 kr. för musiklärarutbildning. I utrustningsplanen är uppförd en delram av 500 000 kr. Kostnadsramarna avser inrednings- resp. utrustningskostnader för provisoriska lokaler avsedda för 40 studerande under läsåren 1978/79 och 1979/80 (prop. 1978/79:25 s. 57 o. 58). Regeringen har den 8 juni 1978 godkänt ett avtal som upprättats mellan statens förhandlingsnämnd och Örebro kommun angående permanenta lokaler för musiklärarutbildningen. Regeringen godkände den 2 april 1981, att statens förhandlingsnämnd i avvaktan på underlag för slutligt ställnings- tagande, träffat överenskommelse med Örebro kommun angående upplåtelse av lokaler i fastigheten Vasagatan 9–11 i Örebro. Efter projektering och anbudsutvärdering har Örebro kommun i skrivelse den 18 januari 1982 till statens förhandlingsnämnd meddelat att ombyggnaden kan genomföras i enlighet med överenskommelsen. Lokalerna beräknas färdigställda i maj 1983.

Den inredda arean uppgår till ca 2 500 m². Kostnaden för nyanskaffning av inredning har av byggnadsstyrelsen beräknats till 1,4 milj. kr., varför kostnadsramen föreslås höjd till (275 000 + 1 400 000 =) 1 675 000 kr.

Lokalnämnden vid högskolan i Örebro har reviderat ett av LUP-kommittén för Uppsala upprättat utrustningsprogram, vilket har tillstyrkts av UUH. Kostnaden för utrustning har beräknats till 2,7 milj. kr., varför UUH föreslår att kostnadsramen höjs till (500 000 + 2 700 000 =) 3,2 milj. kr.

Föredraganden

För att inredning och utrustning utan försening skall kunna anskaffas till de permanenta lokalerna för musiklärarutbildning i Örebro bör de i följande sammanställning angivna kostnadsramarna – i 1000 tal kronor – föras upp i inrednings- och utrustningsplanerna.

Objekt	Förordad ändring av tidigare ram	Kostnadsram definitiv ram
<i>Inredning</i>		
<i>Örebro</i>		
Musiklärarutbildning	+1 200	1 475
<i>Utrustning</i>		
<i>Örebro</i>		
Musiklärarutbildning	+2 000	2 500

Jag bedömer att de ökade utgifter som hänger samman med här redovisat objekt kan bestridas av tillgängliga medel under förevarande anslag.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att besluta om anskaffning av viss inredning och utrustning till lokaler vid högskoleenheterna m. m. inom de kostnadsramar som jag har förordat i det föregående.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringsammanträde
1982-03-18

Föredragande: statsrådet Boo

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 såvitt avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde

TIONDE HUVUDTITELN

D. Skogsbruk

[1] **D 2. Skogsvårdsstyrelserna.** Under anslaget har tagits upp ett formellt belopp av 1 000 kr. till skogsvårdsstyrelsernas uppdragsverksamhet exkl. frö- och plantverksamheten. För att täcka tillfälliga behov av likvida medel i driften av dessa båda verksamheter får skogsstyrelsen disponera en rörlig kredit av 25 milj. kr. i riksgäldskontoret. Medgivande härom lämnades av riksdagen i anslutning till beslut om tilläggsbudget II för budgetåret 1981/82 (prop. 1981/82: 101, JoU 1981/82: 20, rskr 1981/82:149).

I min anmälan till nämnda tilläggsbudget framhöll jag att det var min avsikt att göra en förnyad bedömning grundad på en närmare analys av bakgrunden till det stora behovet av likvida medel under vissa månader. Vid denna analys har framkommit att likviditetsbehovet uppvisar stora svängningar över året. Detta har sin grund bl. a. i det förhållandet att en betydande del av verksamheten under vissa perioder av året bedrivs i form av beredskapsarbeten, vilket tillfälligtvis ställer stora krav på tillgång till likvida medel.

Skogsvårdsstyrelserna har varit statliga myndigheter endast sedan den 1 juli 1981. Det är därför ännu för tidigt att slutligt avgöra hur stor rörlig kredit som erfordras i fortsättningen. Jag är dock beredd att nu föreslå att ramen för rörlig kredit fastställs till 55 milj. kr. t. o. m. den 30 juni 1983. Jag räknar med att stora ansträngningar kommer att göras för att förbättra likviditetsplaneringen i verksamheten i syfte att minimera behovet av rörlig kredit. I den mån sådana åtgärder får snabb effekt bör regeringen kunna föreskriva att ramen får utnyttjas endast delvis.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att medge att skogsstyrelsen får disponera en rörlig kredit av
55 000 000 kr. i riksgäldskontoret.

H. Miljövård

[2] H 20. **Sanering av BT Kemis område i Teckomatorp.** Under förevarande anslagsrubrik har under budgetåren 1978/79–1980/81 anvisats sammanlagt 17 milj. kr. Härtill har under budgetåren 1977/78 och 1978/79 utgått 9,5 milj. kr. resp. 2,3 milj. kr. från anslaget Oförutsedda utgifter för samma ändamål. Medlen har anvisats för att täcka kostnaderna för saneringsarbetet inom BT Kemis område i Teckomatorp i enlighet med saneringsprogram som lagts fram av länsstyrelsen i Malmöhus län. Hittills anvisade medel, sammanlagt 28,8 milj. kr., avser tiden fram till den 30 juni 1982.

Länsstyrelsen i Malmöhus län

I skrivelse den 17 december 1981 har länsstyrelsen redovisat dels merkostnader på ca 1,8 milj. kr. avseende bl. a. slutligt omhändertagande av fast och flytande avfall, dels behov av medel för tiden den 1 juli 1982–den 30 juni 1983 på 3,4 milj. kr. för bl. a. avledande och behandling av avloppsvatten, kontroll av saneringsområdet och vissa specialundersökningar. Länsstyrelsen hemställer därför att sammanlagt 5,2 milj. kr. ställs till förfogande för saneringsåtgärder under resterande del av innevarande budgetår och för budgetåret 1982/83.

Föredragande

För sanering och återställande av området kring förutvarande BT Kemis industrilokaler i Teckomatorp har stora insatser gjorts. Hittills har sammanlagt 28,8 milj. kr. anvisats för saneringsåtgärder. Saneringsarbetet har i huvudsak kunnat bedrivas i enlighet med av länsstyrelsen upprättade planer. Länsstyrelsen har nu redovisat vissa merkostnader som uppkommit i jämförelse med vad som tidigare angivits och samtidigt anmält behov av medel även för budgetåret 1982/83 avseende bl. a. fortsatt löpande kontroll av saneringsområdet och vissa specialundersökningar. Det är angeläget att saneringsarbetet nu kan fullföljas i enlighet med länsstyrelsens planering och på ett från hälso- och miljöskyddssynpunkt tillfredsställande sätt. Dock bör kostnaderna för de planerade specialundersökningarna till viss del kunna reduceras. På tilläggsbudget III för innevarande budgetår bör för fullföljande av saneringsarbetet anvisas ett belopp av 5 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att till *Sanering av BT Kemis område i Teckomatorp* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

I. Idrott och friluftsliv

[3] I 2. Stöd till friluftslivet m. m. På statsbudgeten för innevarande budgetår har anvisats 34,7 milj. kr. under anslaget Stöd till friluftslivet m. m., varav 20 milj. kr. under anslagsposten Åtgärder för fritidsbåttrafiken. Anslagsposten disponeras för bidrag enligt kungörelsen (1969:323) om statsbidrag till hamn, brygga eller farled för fritidsbåtar samt för vissa kostnader för sådana serviceåtgärder för fritidsbåttrafiken som bl. a. sjöfartsverket tillhandahåller.

Sedan mitten av 1930-talet har statsbidrag lämnats för byggande av hamnar för fritidsbåtar. Fram till budgetåret 1969/70 ökade anslaget för detta ändamål från 500 000 kr. till 4 milj. kr. På grund av att igångsättningarna och därmed utbetalningarna av vissa godkända hamnbidragsprojekt senarelades beräknades att en behållning skulle finnas på anslaget vid utgången av budgetåret 1969/70. Med anledning härav anvisades endast ett formellt anslag av 1 000 kr. för detta budgetår. I enlighet med riksdagens beslut (prop. 1969: 58, SU 1969: 96, rskr 1969: 243) bemyndigades emellertid naturvårdsverket att under budgetåret 1969/70 bevilja bidrag för hamnar intill ett belopp av 4 milj. kr.

Sedan naturvårdsverket utbetalat bidrag som beviljats före den 1 juli 1970 förelåg mot slutet av 1970-talet ett ackumulerat underskott om ca 4 760 000 kr. som redovisats till regeringen årligen i samband med verkets anslagsframställningar. Budgetåret 1978/79 anslogs 1 milj. kr. för att minska naturvårdsverkets underskott.

Naturvårdsverket ålades att fr. o. m. budgetåret 1969/70 även bestrida bl. a. viss del av sjöfartsverkets kostnader för fritidsbåttrafiken samt Falsterbokanalens driftunderskott. På grund av svårigheterna att i förväg beräkna bl. a. Falsterbokanalens årliga driftunderskott reglerades de årliga underskotten med nästkommande budgetårs anslag. Ansvaret för driften av kanalen överfördes till sjöfartsverket inför budgetåret 1980/81. Fr. o. m. detta budgetår anvisas medel förskottsvis från förevarande anslag genom överförande av medel till sjöfartsverket. Genom denna ändrade princip för underskottstäckning uppstod ett oreglerat driftunderskott för budgetåret 1979/80 om ca 940 000 kr.

Statens naturvårdsverk har i skrivelse till regeringen hemställt om tilläggsanslag för att täcka det underskott som uppkom genom att inga medel anvisats till anslaget för de bidrag m. m. som fick beviljas under budgetåret 1969/70 samt det oreglerade underskottet för driften av Falsterbokanalens budgetåret 1979/80. Till följd av dessa underskott anmäler naturvårdsverket att det inte varit möjligt att helt ersätta sjöfartsverket för fritidsbåttrafikens andel av sjöfartsverkets kostnader. Med utgångspunkt i den ersättning som beräknats i prop. 1979/80: 100 bil. 9, totalt 16 094 000 kr., uppgår sjöfartsverkets fordran på naturvårdsverket till 5 197 000 kr.

I prop. 1981/82: 100 bil. 13 har regeringen föreslagit riksdagen att medel

för sjöfartsverkets kostnader för fritidsbåttrafiken, sjöräddning, farledsmätning, Falsterbokanalen m. m. fr. o. m. budgetåret 1982/83 anvisas direkt till sjöfartsverket över kommunikationsdepartementets huvudtitel.

Med hänsyn till bl. a. den föreslagna budgetomläggningen anser jag det lämpligt att de underskott som uppkommit i fritidsbåtsverksamheten nu täcks. Efter samråd med chefen för kommunikationsdepartementet föreslår jag att för täckande av underskott i naturvårdsverkets fritidsbåtsverksamhet anvisas 4,7 milj. kr. på tilläggsbudget för innevarande budgetår. Regleringen av resterande del av sjöfartsverkets fordran får ske i särskild ordning.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Stöd till friluftslivet m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 4 700 000 kr.

Utdrag
ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringsammanträde
1982-03-18

Föredragande: statsrådet Andersson såvitt avser punkterna 1 och 4;
statsrådet Eliasson såvitt avser punkterna 2 och 3

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 såvitt avser arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde

TOLFTE HUVUDTITELN

A. Arbetsmarknadsdepartementet m. m.

[1] **A 6. Jämställdhet mellan kvinnor och män.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisats ett reservationsanslag av 4 425 000 kr. Av anslaget har regeringen i regleringsbrev ställt 1 385 000 kr. till jämställdhetsombudsmannens förfogande.

Jämställdhetsombudsmannen

Jämställdhetsombudsmannen består av totalt fem personer, fyra handläggare och en assistent. Myndigheten får medel anvisat över ett reservationsanslag, som ej får överskridas. Under budgetåret kommer en av handläggarna att vara föräldraledig i samband med barns födelse. Under denna period måste myndigheten anställa en vikarie om man skall kunna fullfölja de uppgifter som myndigheten ålagts. Kostnaderna härför uppgår till 78 000 kr.

Föredraganden

Jag förordar att myndigheten tillförs medel för att anställa en vikarie.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Jämställdhet mellan kvinnor och män* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 78 000 kr.

C. Arbetsmiljö

[2] C 3. Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning. Under denna rubrik har på statsbudgeten för innevarande budgetår förts upp ett anslag av 1 529 030 000 kr. Härav har under delprogrammet Anställning med lönebidrag anvisats 1 412 280 000 kr.

AMS

I skrivelse till regeringen den 30 oktober 1981 har arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) bl. a. hemställt om ytterligare medel till anställning med lönebidrag.

Enligt styrelsen har anställning med lönebidrag visat sig vara ett gott alternativ till placering vid Samhällsföretag eller förtidspensionering. Det framgår bl. a. av att lönebidragsanställningarna fortsätter att öka, trots de svåra sysselsättningsproblem som f. n. kännetecknar arbetsmarknaden. Antalet lönebidragsanställda, som i september 1980 uppgick till ca 29 700 hade ökat till ca 32 000 i oktober 1981. I 1981 års budgetproposition beräknades att ca 32 500 personer skulle ha anställning med lönebidrag vid budgetårets utgång. AMS bedömer att den nivån uppnås redan under år 1981.

Enligt AMS mening finns behov av och ekonomiska skäl för en fortsatt utbyggnad av anställning med lönebidrag.

1981/82 blir det första budgetår då utbetalningarna gäller en full tolv månadersperiod. Utbetalningarna budgetåret 1980/81 stannade vid 1 361 milj. kr. eftersom bidragsrekvisitionerna under det första verksamhetsåret omfattade färre månader. Inbegripet avtalsenliga löneökningar räknar AMS med att utbetalningarna under 1981/82 kommer att omfatta 1 800 milj. kr. Beloppet överstiger hittills anvisade medel med knappt 390 milj. kr. AMS hemställer därför att reservationsanslaget C 3. Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning tillförs ytterligare 390 milj. kr.

Föredraganden

Antalet personer som sysselsätts med hjälp av lönebidrag har, som AMS har framhållit, vuxit snabbt. Ökningen tenderar att fortsätta trots att efterfrågan på arbetskraft minskat under senare tid. Således uppgick antalet lönebidragsplatser i december 1981 till ca 32 700, vilket är fler än vad som förutsågs i 1981 års budgetproposition.

Detta är enligt min mening en positiv utveckling. Jag delar AMS uppfattning att en lönesubventionerad anställning på den öppna arbetsmarknaden som regel är ett både för den enskilde och för samhället bättre alternativ än förtidspensionering eller skyddad sysselsättning. Jag finner det också positivt att allt fler arbetshandikappade har kunnat beredas arbete på den öppna arbetsmarknaden med hjälp av de arbetsmarknadspolitiska stöden. Att ökningen varit betydande framgår av att år 1975 sysselsattes ca 22 500

personer i arkivarbete och halvskyddad sysselsättning (exkl. kontorsarbetscentraler), de stödformer som numera har ersatts av anställning med lönebidrag.

Sedan lönebidragsreformen genomfördes år 1980 har bidraget reformerats ytterligare. Den tidigare försöksverksamheten med särskilt höga lönebidrag för ungdomar under 25 år med svåra handikapp har blivit reguljär verksamhet och samtidigt ökat i omfattning. Den 1 juli 1981 infördes en möjlighet att lämna bidrag på denna högre nivå även för personer som övergick från sysselsättning inom stiftelseorganisationen för skyddat arbete till den reguljära arbetsmarknaden. Dessutom har en möjlighet öppnats genom att i ett begränsat antal fall ligga kvar på en högre bidragsnivå, i stället för att trappa ned bidraget i enlighet med de regler som annars gäller. Dessa generösare bidragsregler har självfallet medverkat till att öka AMS utgifter för lönebidrag.

I enlighet med riksdagens beslut (prop. 1981/82: 30 bil. 7, AU 1981/82: 1, rskr 1981/82: 15) infördes den 1 januari 1982 vissa restriktioner när det gäller möjligheterna att lämna lönebidrag i samband med s. k. överföringar av redan reguljärt anställda till en anställning med lönebidrag. De ändrade reglerna bör minska kostnaderna för bidraget med uppskattningsvis ca 10 milj. kr. för helår.

Det finns flera orsaker till att utgifterna för lönebidrag väntas överstiga anvisade medel. Till en viss del sammanhänger utgiftsökningen med avtalsenliga lönehöjningar, införande inom statlig sektor av nya tjänstetidsklasser för uppflyttning i lönegradssystemet och liknande avtalsrelaterade förändringar. Till största delen sammanhänger emellertid AMS behov av ytterligare medel till lönebidrag med att medelsanvisningen är för låg, därför att den beräknats på utgifterna för 1980/81 som kom att bli missvisande låga. Som jag redovisade i prop. 1980/81: 125 med förslag till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1980/81 medförde lönebidragsreformen att i arkivarbete sysselsatta övergick från det särskilda arkivarbetsavtalet till andra avtalsområden med högre lönekostnader. Denna höjning av bidragsunderlaget får full genomslagskraft under 1981/82. Reformen innebar också ändrade rutiner för utbetalning av bidrag. Genom att AMS utbetalningsperioder ändrades uppstod en eftersläpning av utbetalningarna. Kostnaderna för lönebidrag till staten och allmännyttiga organisationer försköts delvis till följande budgetår, dvs. 1981/82.

Enligt AMS bedömning behövs ett medelstillskott om 390 milj. kr. för att klara utgifterna för anställning med lönebidrag under budgetåret 1981/82. För egen del bedömer jag att 355 milj. kr. skall vara till fyllest.

I detta sammanhang vill jag meddela min avsikt att låta en särskild utredare se över de regler som gäller för anställning med lönebidrag och i första hand överväga om de nu svåröverskådliga och komplicerade reglerna kan förenklas. Utgångspunkten bör vara att lönebidragen skall bli än mer effektiva och användbara hjälpmedel för att bereda arbetshandikap-

pade sysselsättning på den reguljära arbetsmarknaden. Ett mera överskådligt bidragssystem och en minskning av antalet specialregler bör kunna öka möjligheterna att informera om stödet och därmed intressera arbetsgivare för att anställa sökande som inte utan särskilt stöd kan få arbete på den öppna marknaden.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 355 000 000 kr.

[3] C 4. **Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisats ett förslagsanslag av 2054 milj. kr. Av detta belopp avser 1712 milj. kr. driftbidrag.

Stiftelsen Samhällsföretag har i skrivelse den 23 november 1981 hemställt om att procentsatsen för beräkning av driftbidraget till organisationen för innevarande budgetår skall bibehållas på den i statsbudgeten tidigare fastställda nivån 135 % av lönesumman för arbetstagarna i skyddat arbete under hela budgetåret. Stiftelsen bedömer att den får stora svårigheter att genomföra de resultatförbättringar som är nödvändiga för att klara de besparingar som riksdagen beslutade om i anledning av prop. 1981/82: 30 (AU 1981/82: 1, rskr 1981/82: 15) om vissa ekonomiskt-politiska åtgärder m. m. Besparingen skall uppnås genom en sänkning fr. o. m. den 1 januari 1982 av bidragsprocenten till 129 % av lönekostnaderna.

För egen del anser jag att stiftelsen inte kan undantas från de besparingsåtgärder som ålagts samtliga områden inom den statliga sektorn. Jag avser därför inte att föreslå någon ändring av bidragsprocenten trots att jag samtidigt är medveten om att besparingen ställer stora krav på Samhällsföretags förmåga att effektivisera verksamheten så att de sociala målen för verksamheten inte rubbas.

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle

att ta del av vad jag har anfört om driftbidraget till Stiftelsen Samhällsföretag.

D. Invandring m. m.

[4] D 5. **Särskilt bidrag till stiftelsen Finlands hus.** Stiftelsen Finlands hus har enligt sina stadgar till syfte att verka för finska invandrare i Sverige och bland dem främja den kulturella samhörigheten samt samarbetet mellan Finland och Sverige. För dessa ändamål köpte stiftelsen år 1970 en fastighet i Stockholm, vilken har kommit att bli ett centrum för finsk förenings- och kulturverksamhet framför allt i Stockholmsområdet. Finska staten har medverkat till finansieringen av Finlands hus genom bidrag av väsentlig

omfattning och den svenska staten har främst medverkat på så sätt att ombyggnaden av fastigheten har skett som beredskapsarbete. Stiftelsens kostnader för finansieringen av Finlands hus har emellertid blivit avsevärt högre än beräknat.

Stiftelsen har mot denna bakgrund hos Finlands och Sveriges regeringar vid flera tillfällen ansökt om bidrag till betalning av stiftelsens låneräntor. Finlands regering har sammanlagt under åren 1978–1981 beviljat räntestöd med 1 518 000 kr. Efter beslut av riksdagen (prop. 1979/80:101, AU 1979/80:15, rskr 1979/80:159) har Sverige beviljat ett räntestöd om 1 090 000 kr. för åren 1978–1980. Stiftelsen har därefter i skilda skrivelser den 25 februari 1980 och den 20 mars 1981 begärt ytterligare räntestöd för åren 1981 och 1982 hos den svenska regeringen.

I syfte att få till stånd en långsiktig lösning av stiftelsens ekonomiska situation har Finlands regering föreslagit att den finska och den svenska staten löser in stiftelsens samtliga inteckningslån som uppgår till 8 123 750 kr.

Genom beslut den 30 december 1981 har den finska riksdagen godkänt ett bidrag med 3 330 000 mk som Finlands andel av understödet till stiftelsen för inlösen av skulderna. Anslaget har beviljats under förutsättning att svenska staten beviljar stiftelsen ett lika stort belopp.

Finlands hus har ett stort värde som centrum för den finskspråkiga kulturen i Sverige. Verksamheten i Finlands hus bidrar till att främja de finska invandrarnas föreningsliv samt informations- och kulturutbytet mellan Sverige och Finland. Det är enligt min mening väsentligt att verksamheten i Finlands hus får fortsätta. Enligt den femårskalkyl som stiftelsen redovisat kommer stiftelsen fr. o. m. år 1983, under förutsättning att ett kapitaltillskott anvisas, att redovisa ett överskott på driften. Detta kommer att användas för utveckling av den kulturella verksamheten och eftersatta reparationsarbeten i huset.

Förutsatt att inteckningslånen kan lösas bedömer stiftelsen att ytterligare behov av stöd inte torde föreligga samt att stiftelsen kan klara ränteutgifterna för åren 1981 och 1982.

För att lösa stiftelsens ekonomiska problem bör svenska staten medverka till inlösen av stiftelsens samtliga inteckningslån. Det svenska bidraget bör uppgå till 4 062 000 kr., dvs. ungefär samma belopp som anvisats från finsk sida. Jag utgår från att några ytterligare åtaganden inte kommer att bli aktuella för svenska staten i och med denna åtgärd. Ansökningarna om räntestöd för åren 1981 och 1982 har mot bakgrund av vad som nyss sagts avslagits av regeringen.

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Särskilt bidrag till stiftelsen Finlands hus* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett anslag av 4 062 000 kr.

BOSTADSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-03-18

Föredragande: statsrådet Friggebo

Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82
såvitt avser bostadsdepartementets verksamhetsområde

TRETTONDE HUVUDTITELN

A. Bostadsdepartementet m. m.

[1] A 2. **Kommittéer m. m.** Till ändamålet har i statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisats ett reservationsanslag av 10 milj. kr. Vid ingången av budgetåret fanns på anslaget en reservation av 2 837 572 kr.

För utredningsverksamheten beräknas för budgetåret 1981/82 ett ytterligare medelsbehov av 2 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

[2] A 5. **Inredning och utrustning av lokaler för bostadsstyrelsen och statens planverk.** I prop. 1980/81: 100 (bil. 11 s. 83) anmäldes att byggnadsstyrelsen hade påbörjat omplaceringstester för att utreda förutsättningarna för att lokalisera bostadsstyrelsen och statens planverk till de lokaler i kv. Lysbomben i Stockholm som har friställts i samband med vägverkets omlokalisering till Borlänge. I prop. 1981/82: 100 (bil. 11) har redovisats förslag till kostnadsram för erforderliga upprustnings- och ombyggnadsarbeten inför en flyttning av myndigheterna. Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975: 1 bil. 9, FiU 1975: 12, rskr 1975: 64) uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra dessa arbeten.

Enligt gällande tidplan skall planverket flytta till kv. Lysbomben under juni 1982. Planverket lämnar därmed sina lokaler på Hantverkargatan 25. Avsikten är att lokalerna skall disponeras av enheter inom länsstyrelsen i Stockholm, som f. n. inryms i lokaler som staten hyr med inredning och utrustning. Dessa lokaler kommer därvid att sägas upp, vilket årligen

innebär minskade utgifter för statsverket om 1,9 milj. kr. Planverket har föreslagit att lokalerna i kv. Lysbomben nyinreds och att befintlig inredning i lokalerna på Hantverkargatan i fortsättningen skall disponeras av länsstyrelsen. Planverket uppskattar kostnaderna för ny inredning och utrustning till ca 5 milj. kr. Detta belopp är beräknat på ett preliminärt underlag.

Bostadsstyrelsen skall enligt gällande tidplan flytta till kv. Lysbomben under mars 1983. Bostadsstyrelsen kommer att medföra befintlig inredning och utrustning från sina nuvarande lokaler. Vissa kompletteringsanskaffningar kan dock komma att erfordras. Preliminärt har byggnadsstyrelsen för bostadsstyrelsens räkning uppskattat kostnaderna för inköp och för samtliga omkostnader i samband med flyttningen exkl. transportkostnader för bostadsstyrelsens inredning och utrustning till 775 000 kr.

Föredraganden

Efter samråd med chefen för kommundepartementet föreslår jag att inredningen i planverkets nuvarande lokaler får övertas av länsstyrelsen och att ny inredning anskaffas till planverkets lokaler och de för myndigheterna gemensamma lokalerna i kv. Lysbomben. Jag förordar att för detta ändamål och för den kompletteringsanskaffning som kan komma att erfordras vid bostadsstyrelsens flyttning ett reservationsanslag av 4,9 milj. kr. förs upp på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82. Beloppet bör betraktas som en högsta ram för samtliga kostnader i samband med myndigheternas flyttningar exkl. transportkostnader för bostadsstyrelsens inredning och utrustning. Det bör ankomma på regeringen att inom denna beloppsram närmare pröva behovet av inredning och utrustning till lokalerna. Med hänsyn till tidplanen för flyttningen bör planverket ges ett beställningsbemyndigande i avvaktan på riksdagens ställningstagande till förslaget.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Inredning och utrustning av lokaler för bostadsstyrelsen och statens planverk* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 4 900 000 kr.

B. Bostadsförsörjning m. m.

[3] **B 3. Lån till bostadsbyggande.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisats ett reservationsanslag av 5 700 milj. kr.

Från anslaget betalas ut bostadslån, räntelån, räntebärande förbättringslån, tomträttslån till kommuner, lån avseende kostnader för outhyrda lägenheter, underhållslån och lån för byggnadstekniska åtgärder.

Bostadsstyrelsen har i en skrivelse den 1 februari 1982 hemställt att ett tilläggsanslag av 150 milj. kr. anvisas för budgetåret 1981/82. Styrelsen har därvid anfört bl. a. följande.

I arbetet med långtidsbudgeten för budgetåren 1982/83–1986/87 har gjorts en ny beräkning av anslagsbelastningen under budgetåret 1981/82. Den nya beräkningen visar att anslagsbelastningen tidigare har underskattats, i första hand beträffande bostadslånen och hyresförlustlånen.

Enligt bostadsstyrelsen behöver anslaget tillföras ytterligare 113 milj. kr. Med hänsyn till osäkerheten i beräkningen bör dock enligt styrelsen beloppet avrundas uppåt.

Föredraganden

Det är enligt min mening angeläget att utbetalningen av beviljade lån kan ske så snart ett beslut härom har fattats. Därigenom undviks störningar i verksamheten. Med hänsyn till vad bostadsstyrelsen har anfört förordar jag ett tilläggsanslag av 150 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lån till bostadsbyggande* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 000 kr.

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-03-18

Föredragande: statsrådet Åsling såvitt avser punkterna 1, 4, 5, 6, 7 och 8;
statsrådet Eliasson såvitt avser punkterna 2 och 3

**Anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82
såvitt avser industridepartementets verksamhetsområde**

FJORTONDE HUVUDTITELN

A. Industridepartementet m. m.

[1] A 3. **Kommittéer m. m.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisats ett reservationsanslag av 39 milj. kr. Vid budgetårets ingång fanns en reservation på anslaget av 8 899 251 kr. Vid utgången av januari 1982 hade av anslaget förbrukats 22 932 000 kr. Därutöver tillkommer beslutade men ännu ej verkställda utbetalningar med ca 6,5 milj. kr. Detta innebär att det under anslaget finns disponibelt för återstoden av detta budgetår ca 16,4 milj. kr.

En genomgång har visat att detta belopp inte räcker för att täcka utgifterna för utredningsverksamheten under resten av detta budgetår. Anledningen härtill är bl. a. att ett antal utredningar tillkommit sedan våren 1981 och vilkas medelsbehov sålunda inte varit kända vid beräkningen av anslaget. Bland dem kan nämnas mineralverkskommittén (I 1981:02), utredningen (I 1981:06) om program för utvecklingen på längre sikt av malmfältskommunerna i Norrbottens län, centrala gassamrådsgruppen (I 1981:C) och utredningen (I 1981:09) om statens industriverks framtida organisation och verksamhet.

Efter samråd med statsrådet Eliasson beräknar jag det ytterligare medelsbehovet till 4 milj. kr.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

E. Energi

[2] **E 1. Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.** Statens vattenfallsverk fick huvuddragen i sin nuvarande organisation fastställda genom beslut av 1961 och 1974 års riksdagar (prop. 1961: 168, SU 1961: 162, rskr 1961: 368 och prop. 1974: 1 bil. 15 s. 211, NU 1974: 26, rskr 1974: 198).

Regeringen uppdrog den 30 april 1981 åt statens vattenfallsverk att göra en översyn av verkets organisation.

I skrivelse den 20 januari 1982 har vattenfallsverket lagt fram förslag till ny huvudorganisation för verket. Verket har därvid anfört att – det med hänsyn till personalen och den störning i verksamheten som en organisationsförändring erfarenhetsmässigt utgör – det är angeläget att den nya organisationen kan träda i kraft den 1 juli 1982.

I skrivelse den 3 februari 1982 har verket hemställt om godkännande av konsortialavtal mellan verket och Lilla Edets kommun om bildande av ett gemensamt bolag för fjärrvärmeförsörjning inom kommunen. Verket hemställer vidare om att få disponera 500 000 kr. för detta ändamål från anslaget Kraftstationer m. m. samt att av driftmedel få temporärt tillskjuta ägartillskott till bolaget intill ett belopp om 2 milj. kr. för resultatutjämning.

Nuvarande organisation m. m.

Vattenfallsverket handhar statens kraftverksrörelse och kanälörelsen vid Trollhätte kanalverk samt verkar för en rationell elenergiförsörjning i riket. Verket ombesörjer också beredskapsplanläggning av rikets elenergiförsörjning.

Verket förvaltar statens aktier i f. n. tolv elproduktionsföretag, tjugotre eldistributionsföretag och sju andra företag med uppgifter inom bl. a. bränsleförsörjningens område. För förvaltningen av aktierna i eldistributionsföretagen har ett särskilt förvaltningsbolag bildats, Svensk Energi-verksgrupp AB (SEAB).

Under budgetåret 1980/81 svarade vattenfallsverket för ca 45% av landets elproduktion. Rörelseintäkterna för samma budgetår uppgick till ca 6,6 miljarder kr. Investeringskostnaderna uppgick till ca 2,2 miljarder kr. F. n. är ca 11 700 personer anställda inom verket.

Vattenfallsverkets nuvarande organisation fick sin principiella utformning år 1961. Inom verket finns sex huvudavdelningar, en för planering, en för administration, en för drift och förvaltning, en för byggnadsteknik, en för el- och värmeteknik samt en för värmekraftproduktion. För den regionala verksamheten finns fem kraftverksförvaltningar och en kanalförvaltning.

I prop. 1978/79: 115 om riktlinjer för energipolitiken (bil. 1 s. 43–45 och s. 318) uttalades bl. a. att 1980-talets energipolitik kommer att i ökad utsträckning ställa krav på medverkan och initiativ från statens vattenfallsverk inom områden där verket hittills har spelat en mer begränsad roll. Det

kommer enligt föredraganden således att finnas skäl för verket att engagera sig även i frågor rörande energiförsörjningen som inte har direkt samband med produktion och distribution av el. Verket bör enligt föredraganden vidare kunna utnyttjas för att direkt i energisystemet utveckla och introducera den teknik som krävs för att de energipolitiska intentionerna skall infrias. Som exempel på sådana insatser nämndes i propositionen bl. a. samarbete med kommunerna i syfte att uppföra kraftvärmeverk, utredningsarbete avseende torveldade anläggningar, utveckling av miljövänlig teknik för att utnyttja kol samt insatser för att göra solenergi och värmepumpar kommersiellt tillgängliga för uppvärmningsändamål.

Vid behandlingen av propositionen underströk riksdagen (NU 1978/79:60 s. 74–75) betydelsen av att arbetet med att utveckla förnybara bränslen och föra ut dem i praktisk användning får effektivt stöd. Utskottet ansåg det viktigt att uppmuntra insatser på olika områden. Om tillgängliga resurser huvudsakligen koncentreras till ett organ riskerade man enligt utskottet att inte få tillräcklig bredd i verksamheten. Näringsutskottet erinrade om att utskottet i det föregående hade uttalat sig för att ett utvecklingsbolag för energiområdet inrättades. Detta uttalande innebar dock inte att statens vattenfallsverk skulle vara förhindrat att gå in på nya verksamhetsområden. Utskottet ansåg därför en viss omorientering av vattenfallsverkets verksamhet motiverad bl. a. av sysselsättnings-skäl. Verket borde dock främst inrikta sin verksamhet på de områden inom energiproduktion där det besitter särskild sakkunskap.

I prop. 1979/80:170 om vissa energifrågor konstaterades (s. 20–21) att den klarhet om det svenska kärnkraftsprogrammet som hade vunnits efter folkomröstningen om kärnkraftens framtida användning medförde för bl. a. vattenfallsverkets del att förutsättningarna för en ändamålsenlig planering av den framtida verksamheten hade klarlagts. Karaktären av den omställning som i första hand verkets anläggningsverksamhet står inför kunde nu i stora drag överblickas. Mot mitten av 1980-talet beräknades såväl kärnkraftutbyggnaden som pågående större vattenkraftutbyggnader i Norrbotten bli slutförda. Vidare konstaterades i propositionen att ytterligare oljeeldade elproduktionsanläggningar inte borde uppföras. Det betydde att anläggningsverksamheten mot senare delen av 1980-talet, med i stort sett undantag endast för en begränsad vattenkraftutbyggnad, måste inriktas på anläggningar som drivs med andra energislag och bränslen än sådana som hittills har utnyttjats. Närmast aktualiserades anläggningar baserade på fasta bränslen såsom kol, torv och flis. På experiment- och demonstrationsstadiet befann sig också anläggningar som utnyttjade sol- och vindenergi. Utvecklingen längre fram förutsågs i propositionen också komma att medföra att tillkommande elproduktionskapacitet i stor utsträckning baserades på kraftvärmeverk och mottrycksanläggningar eldade med andra bränslen än olja. Som anfördes i propositionen kan dessa anläggningar beräknas bli dimensionerade med hänsyn till de olika tätorternas eller industriernas värmebehov.

I prop. 1980/81:90 om riktlinjer för energipolitiken uttalades (s. 403) att vattenfallsverkets uppgifter bör vidgas till att omfatta även värmeförsörjning. Detta motiverades bl. a. av att utvecklingen förutsågs komma att medföra att tillkommande elproduktionsanläggningar i stor utsträckning baserades på kraftvärmeverk och mottrycksanläggningar eldade med andra bränslen än olja. Det var enligt propositionen därför av största vikt att frågor om el- och värmeförsörjning inte behandlades åtskilda. För att den i propositionen förordade kraftvärmeutbyggnaden skulle komma till stånd var det nödvändigt att för elproduktion utnyttja det värmeunderlag som fanns i tätorterna. Detta ställde krav på kommunerna att i planeringen av värmeförsörjningen beakta även förhållanden som rör elförsörjningen. Det var därför nödvändigt med ett utökat samarbete mellan kommuner och kraftföretag.

I propositionen framhölls också att det är angeläget att nedbringa det höga oljeberoendet inom uppvärmningsområdet. Det framhölls som naturligt att den statliga resurs som vattenfallsverket utgör utnyttjades för att främja övergången till andra bränslen eller uppvärmningsformer. I första hand borde verkets insatser avse uppvärmningsteknik och anläggningsverksamhet som har samband med elproduktion eller elanvändning. Fjärrvärmedistributionen borde alltjämt förbli en kommunal angelägenhet.

I propositionen betonades vidare att verkets insatser inom värmeförsörjningen skulle ske på kommersiella villkor, dvs. bl. a. inriktas så att fastställd förräntning av för ändamålet ianspråktaget kapital kan uppfyllas. Det ansågs därför nu av största vikt att så goda förutsättningar som möjligt kunde skapas inom verket för ett konkurrenskraftigt agerande inom värmeförsörjningen på regional och lokal nivå.

Det framhölls också i propositionen att vattenfallsverket borde bredda och fördjupa sin forsknings-, utvecklings- och demonstrationsverksamhet inom energiområdet.

Det konstaterades vidare att man, även om framgång nås i vidgandet av verksamheten, torde få räkna med en nedgång i anläggningsverksamheten inom vissa regioner och för vissa yrkesgrupper. I propositionen förutsattes att vattenfallsverket planerar för denna utveckling och utnyttjar till buds stående personaladministrativa åtgärder och styrmedel för att så långt möjligt underlätta omställningen för berörda personalgrupper.

Utredaren av myndighetsorganisationen inom energiområdet konstaterade i sitt betänkande (Ds I 1980:16) De statliga energimyndigheterna – arbetsfördelning och samverkan, att en ingående översyn av vattenfallsverkets organisation borde komma till stånd inom kort med hänsyn till de ändrade yttre förutsättningarna som verket står inför. Utredaren ansåg att följande riktlinjer borde gälla för en organisationsöversyn:

- verkets planeringsfunktion bör förstärkas, särskilt den långsiktiga planeringen och den personalplanering som behöver genomföras för att underlätta omställningen av verksamheten

- organisationen för energiforsknings-, utvecklings- och demonstrationsverksamheten bör förstärkas
- organisatoriska förutsättningar och former för samverkan med kommuner bör skapas
- förutsättningar bör skapas för en ökad delegering av ansvar och befogenheter till regional nivå
- ledningsfunktionen på regional nivå bör ses över och förstärkas.

I prop. 1980/81:90 om riktlinjer för energipolitiken konstaterades (bil. I s. 406) att utredarens förslag i fråga om organisationsutveckling inom vattenfallsverket i allt väsentligt – men med vissa kompletteringar – borde kunna tjäna som vägledning i arbetet med en närmare översyn av verkets organisation.

Statens vattenfallsverk

I skrivelse den 20 januari 1982 har vattenfallsverket, som jag tidigare har nämnt, lämnat *förslag till ny huvudorganisation* samt redogjort för hur arbetet med organisationsöversynen har bedrivits.

Översynen har letts av generaldirektören och utförts av en arbetsgrupp sammansatt av personal från vattenfallsverket, statskontoret och konsultfirman Mc Kinsey & Co. Översynen har bedrivits i nära samarbete med personalorganisationerna vid verket. Kontakt har hållits med Svenska kommunförbundet under utredningsarbetet.

Vattenfallsverket har funnit att syftet med översynen kan tillgodoses genom modifieringar av organisationen inom ramen för en i huvudsak oförändrad grundstruktur. De väsentligaste ändringar som föreslås är:

- De nuvarande huvudavdelningarna byggnadsteknik samt el- och värmeteknik sammanförs till en huvudavdelning för konstruktion och byggande i syfte att uppnå effektiva arbetsformer inom ramen för en bedömd nedgång i sysselsättningen.
- Huvudavdelning värmekraftproduktion föreslås koncentrera sin verksamhet till kärnkraftproduktion, varvid klara ansvarsområden erhålls. Därigenom säkras att en enhets resurser helt kan ägnas kärnkraftverkens drift, säkerhet och ekonomi. Fossilkraftverken överförs till huvudavdelning drift och förvaltning.
- Inom drift och förvaltning föreslås kraftverksförvaltningarna få ett mer markerat resultatansvar. Härigenom uppnås god ekonomisk styrning och uppföljning samtidigt som decentralisering underlättas. Förvaltningarnas kontakter och samarbete med kommunerna intensifieras.
- Stabsenheten benämnd planering inriktas i ökad utsträckning på strategisk styrning av vattenfallsverkets verksamhet för att stärka den långsiktiga planeringen. Insatser för information och kommunikation ökar. Enheten åläggs att i anslutning till utbyggnadsplaneringen svara för den övergripande sysselsättningsplaneringen i syfte att uppnå flexibelt utnyttjande av personalen och underlätta den förestående omställningen.

- En ny huvudavdelning benämnd utveckling bildas för nya verksamheter och strategiskt viktiga projekt samt sammanhållning av verkets forsknings-, utvecklings- och demonstrationsverksamhet. Härigenom underlättas att denna verksamhet breddas och fördjupas samtidigt som verket intensifierar sina insatser inom nya verksamhetsområden.
- Internrevisionsenheten föreslås i enlighet med önskemål från riksrevisionsverket sortera direkt under generaldirektören.

En schematisk framställning av den nuvarande och den av verket föreslagna organisationen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 9.1*.

Förslaget till huvudorganisation innebär att i vattenfallsverket skall finnas sex huvudavdelningar, nämligen avdelningar för planering, administration, drift och förvaltning, konstruktion och byggande, kärnkraft och utveckling samt därutöver en enhet för internrevision.

För den regionala verksamheten inom huvudavdelning drift och förvaltning finns f. n. fem kraftverksförvaltningar och en kanalförvaltning. En ny enhet för fossilkraftproduktion tillkommer. Inom huvudavdelning kärnkraftproduktion finns två produktionsenheter för kärnkraft.

Verket framhåller att den omorientering av energipolitiken, som har skett mot bakgrund av landets stora oljeberoende och riksdagens beslut i kärnkraftsfrågan, kan förväntas även fortsättningsvis successivt ändra betingelserna för vattenfallsverkets verksamhet och ställa nya krav på insatser. Det är därför angeläget att verkets organisation fortlöpande kan anpassas till förändringarna så att effektiva arbetsformer uppnås. För att på ett smidigt sätt utan tidsutdräkt kunna ändra organisationen föreslås verket erhålla bemyndigande att göra de justeringar i verkets organisation som utvecklingen påkallar.

Ett mera utvecklade samarbete med kommunerna kan i högre grad än hittills göra det aktuellt för vattenfallsverket att bilda gemensamma bolag med en eller flera kommuner eller att gå in som delägare i sådana bolag. F. n. underställs frågor om bolagsbildning riksdagens prövning. I syfte att underlätta proceduren för att etablera sådant samarbete föreslår verket att – i likhet med vad som har skett för domänverket – regeringen inhämtar bemyndigande att fatta beslut om bildande av bolag eller förvärv av aktier i bolaget.

I skrivelsen tar vattenfallsverket även upp frågan om formen för verkets rådgivande verksamhet inom värmeförsörjningsområdet. Verket framhåller att denna rådgivning, som är av begränsad omfattning, bäst utförs integrerat med ångränsande uppgifter inom främst kraftverksförvaltningarna. Vattenfallsverkets medverkan i projekt debiteras enligt verket efter kommersiella grunder. En särredovisning av sådan medverkan liksom av stamnätets ekonomi kommer enligt verket att äga rum i framtiden. För egen del anser jag att det är väsentligt att vattenfallsverkets breda energitekniska kunnande utnyttjas på ett effektivt sätt.

Vattenfallsverket anför vidare att förslaget till ny huvudorganisation har framlagts för personalorganisationerna, vilka inte har haft någon erinran.

Till verkets skrivelse är fogat ett samrådsyttrande från statskontoret, i vilket kontoret tillstyrker att förslaget till ny huvudorganisation genomförs. Beträffande huvudavdelningen för drift och förvaltning anser statskontoret att organisationsarbetet bör fortsätta och bl. a. en översyn göras av ansvarsfördelningen mellan huvudavdelningens olika organisationsenheter på central nivå. Statskontoret anser vidare att budgetprocessen bör utformas som en dialog mellan verksledning, huvudavdelningar och lokalförvaltningar samt att möjligheten att till lokalförvaltningarna decentralisera ansvar och befogenheter bör tas till vara.

Av vattenfallsverkets skrivelse om deltagande tillsammans med *Lilla Edets kommun* i ett aktiebolag för fjärrvärmeförsörjning inom kommunen framgår bl. a. följande.

Vattenfallsverket deltar sedan år 1979 i den kommunala energiplaneringen inom Lilla Edets kommun. En projektgrupp har utrett frågan om värmeförsörjning av tätorten. En av målsättningarna var att klarlägga de tekniska och ekonomiska möjligheterna att via värmepump utnyttja energin i kylvattnet från Lilla Edets kraftstation för uppvärmning av bebyggelsen.

Utredningen visar att stora fördelar kan uppnås med ett fjärrvärmesystem inom Lilla Edets tätort. En första utbyggnad av fjärrvärmesystemet skulle täcka ett effektbehov på ca 6 MW och ha en energiomsättning på cirka 13 GWh. En värmepump som tillvaratar spillvärme från Lilla Edets kraftstation kan bidra med upp till 60% av den årliga energitillförseln. Enligt separat avtal skall vattenfallsverket uppföra en värmepumpanläggning. Bolaget kommer att få tillgodoräkna sig viss andel av överskottet för driften av värmepumpen. Genom installation av värmepumpen kan också den beräknade årliga oljeförbrukningen minskas från ca 1 500 m³ till ca 500 m³ eldningsolja 4 till ett värde av ca 1,5 milj. kr. Investeringar i panncentral och fjärrvärmenät har kostnadsberäknats till 9,5 milj. kr. och i värmepumpanläggning inkl. åtgärder i kraftstationen till 3,6 milj. kr. i 1981 års prisnivå. Förhandlingarna mellan vattenfallsverket och Lilla Edets kommun om ett samarbete inom projektets ram har resulterat i ett konsortialavtal mellan verket och kommunen. Överenskommelsen, som har träffats med förbehåll för regeringens godkännande, innebär att vattenfallsverket och kommunen går samman i ett bolag, Lilla Edets Fjärrvärme Aktiebolag, med ändamål att producera, försälja och distribuera fjärrvärme inom ett distributionsområde som i princip motsvarar kommunen. Vardera parten skall äga 50% av aktierna i bolaget. Verksamheten är avsedd att påbörjas den 1 juli 1982.

Förutom att utföra och driva erforderliga anläggningar för fjärrvärmeproduktion och -distribution skall bolaget arbeta för exploatering av torv- och vedtillgångar för värmeproduktion inom kommunen och på andra sätt arbeta för att minska värmeförsörjningens oljeberoende.

För ett genomförande av projektet talar enligt vattenfallsverket bl. a. att verket härigenom får erfarenhet av ett projekt för fjärrvärmeförsörjning vid en kombination av hetvattencentral och värmepump. En avsevärt minskad oljekonsumtion och ett minskat svavelutsläpp blir följden. Verket påpekar också att projektet ligger i linje med statsmakternas intentioner om samarbete med kommunerna inom energiförsörjningens område.

Finansieringen är avsedd att ske med aktiekapital, avgifter, upplåning samt bidrag från myndigheter och organisationer. Ett tillskott på 500 000 kr. erfordras för verkets andel av bolagets aktiekapital.

Genomförda kalkyler visar att en anläggning enligt de i det föregående angivna förutsättningarna ger ett driftunderskott under första året men att lönsamheten på längre sikt är god. Detta innebär att delägarna i bolaget temporärt kan behöva tillskjuta ägartillskott under uppbyggnadsskedet och under det första driftåret för att täcka uppkomna förluster. Ägartillskotten från vardera parten beräknas inte behöva överstiga 2 milj. kr.

Föredraganden

För egen del anser jag vattenfallsverkets förslag till ny huvudorganisation väl grundat. Den föreslagna organisationen ger enligt min mening verket goda möjligheter att effektivt utnyttja tillgängliga produktions- och distributionsanläggningar samt att aktivt verka för bl. a. en minskad oljeanvändning och en ökad användning av inhemska energikällor inom såväl el- som värmeförsörjningen.

Den förstärkta planeringsfunktionen och sammanslagningen av de två byggande huvudavdelningarna medför bättre förutsättningar för verket att anpassa sig till anläggningsverksamhetens ändrade omfattning. Det föreslagna ökade resultatansvaret för kraftverksförvaltningarna kommer enligt min mening att leda till ökad effektivitet, decentralisering och ett intensifierat samarbete med regionala och lokala organ. En omorganisation av vattenfallsverket enligt de riktlinjer som verket har föreslagit bör därför genomföras.

Statskontoret har i sitt samrådsyttrande lämnat synpunkter på bl. a. ansvarsfördelningen mellan vattenfallsverkets centrala och regionala organ. Verkets förslag till ny huvudorganisation innebär en ökad delegering av befogenheter till kraftverksförvaltningarna. Verket bör i det fortsatta organisationsarbetet överväga ytterligare möjligheter till decentralisering av den löpande affärsförvaltningen.

Vattenfallsverket har också aktualiserat frågan om formen för verkets rådgivande verksamhet på värmeförsörjningsområdet. I likhet med verket anser jag att det f. n. saknas motiv för ändring av dessa former.

Jag förordar att regeringen inhämtar riksdagens godkännande av vad jag har anfört om vattenfallsverkets organisation.

Jag delar vattenfallsverkets uppfattning att verkets organisation i framtiden på ett enkelt sätt bör kunna anpassas till utvecklingen. Däremot kan

jag inte biträda vattenfallsverkets förslag om att verket självt bör få besluta om framtida förändringar i organisationen. Organisationsfrågornas karaktär är enligt min mening sådana att de bör ankomma på regeringen att besluta om. Jag förordar att regeringen inhämtar riksdagens medgivande att i fortsättningen besluta om sådana ändringar i vattenfallsverkets organisation som den framtida utvecklingen kan ge anledning till. Medgivandet skall självfallet inte avse de fall då medel erfordras eller då vissa tjänster avses inrättas. I sådana fall kommer riksdagens medverkan alltjämt att erfordras.

Efter ett genomförande av den förordade omorganisationen av verket kommer antalet huvudavdelningar att vara oförändrat vilket innebär bl. a. att antalet tjänster som chef för huvudavdelning inte förändras i förhållande till vad som gäller i nuvarande organisation. Tjänsterna har dock i två fall fått ett väsentligt ändrat innehåll.

Vattenfallsverket har föreslagit att regeringen inhämtar riksdagens be- myndigande att besluta i frågor angående bildandet av bolag med verket som intressent och angående verkets förvärv av aktier i bolag. Därigenom skulle enligt verket samarbetet med kommunerna och medverkan i regionala och lokala energiförsörjningsprojekt underlättas.

Vattenfallsverket förvaltar f. n. statens aktier i ett antal produktions- och distributionsföretag inom energiområdet. Vad gäller distributionsbolag finns i dag en ram på 30 milj. kr. inom vilken regeringen kan medge vattenfallsverket att förvärva aktier eller andelar. Som verket framhåller kan ett mer utvecklat samarbete mellan verket och främst kommunerna aktualisera ett ökat antal bolagsbildningar och aktieförvärv. Det är enligt min mening väsentligt att ett sådant samarbete underlättas. Jag föreslår därför att formerna förenklas för förvärv av aktier och bildande av bolag inom ramen för vattenfallsverkets uppgifter eller med nära anknytning till dessa.

Jag förordar att regeringen inhämtar riksdagens medgivande att besluta i frågor rörande förvärv av aktier eller bildande av bolag inom ramen för vattenfallsverkets uppgifter eller med nära anknytning till dessa. Medgivandet bör begränsas till att gälla bolag med ett bundet eget kapital på högst 5 milj. kr. inom ramen för verkets investeringsanslag. Bolagsbildningar för andra typer av bolag än distributionsbolag bör begränsas till ett för varje år fastställt belopp. För budgetåret 1982/83 har detta belopp beräknats till ca 75 milj. kr. En redovisning av de bolagsbildningar som har skett under året kommer på vanligt sätt att lämnas till riksdagen i budgetpropositionen.

Vattenfallsverkets förslag att verket tillsammans med Lilla Edets kommun bildar ett aktiebolag för fjärrvärmeförsörjning inom kommunen anser jag vara ett värdefullt initiativ från energipolitisk utgångspunkt. Att ta till

vara de möjligheter som finns för att ersätta olja med andra bränslen har länge betecknats som en av energiförsörjningens huvuduppgifter.

Det är angeläget att den resurs som vattenfallsverket utgör tas till vara för att t. ex. i samarbete med kommunerna främja en övergång från olja till andra bränslen eller uppvärmningsformer. Den form för samarbete mellan verket och en kommun som här har föreslagits visar hur en sådan övergång kan åstadkommas.

Vattenfallsverkets planerade samarbete med Lilla Edets kommun är ett exempel på den typ av bolagsbildning mellan verket och en eller flera kommuner som, i likhet med vad jag nyss har anfört, kan komma att bli allt vanligare i framtiden. Frågan om medgivande till denna bolagsbildning kan prövas av regeringen om riksdagen lämnar regeringen ett bemyndigande i enlighet med vad jag tidigare har förordat.

Mot bakgrund av vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag har förordat i fråga om statens vattenfallsverks organisation och medge regeringen att i fortsättningen besluta om ändring i denna,
2. bemyndiga regeringen att besluta om att bilda aktiebolag eller förvärva aktier i sådant bolag inom statens vattenfallsverks verksamhetsområde i enlighet med vad jag har anfört.

[3] E 11. **Lån till förprojektering av naturgasledningar m. m.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 22 milj. kr. (prop. 1980/81: 90 bil. 1 s. 435, NU 1980/81: 60, rskr 1980/81: 381). Medlen har ställts till förfogande för Swedegas AB i form av lån med villkorlig återbetalningsskyldighet för att täcka utrednings- och förprojekteringskostnader m. m. rörande import av naturgas till Sverige.

I skrivelse den 2 februari 1982 har Swedegas AB hemställt om medel för vissa investeringar och för bolagets fortsatta utredningsverksamhet under år 1982.

Investeringarna avser projektering och upphandling av en rörledning för transport av naturgas under Öresund till Klagshamn söder om Malmö och därifrån till Hasslarp i trakten av Helsingborg. Genom denna stamledning avses naturgas komma att levereras från Danmark till sydvästra Skåne för det s. k. Sydgasprojektets behov med början hösten 1985. Enligt riktlinjerna för genomförande av projektet (prop. 1979/80: 170, NU 1979/80: 70, rskr 1979/80: 410) skall Swedegas äga och finansiera stamledningen, medan byggande och drift av ledningen skall uppdras åt Sydgas AB. Sydgas skall svara för grenledningarna till de lokala gasdistributörerna inom området. Ansökan om koncession för stamledningen har ingetts till svenska och danska myndigheter.

Swedegas AB

Investeringskostnaden för stamledningen i penningvärde den 1 januari 1981 beräknas preliminärt till ca 310 milj. kr. för en kapacitet av ca 2000

milj. m³ gas om året. En ledning för enbart Sydgasprojektets behov, dvs. ca 440 milj. m³ om året, beräknas kosta ca 195 milj. kr. Marginalkostnaden uppgår alltså till ca 115 milj. kr. eller ca 37% av den totala kostnaden. Swedegas anser det vara i konsekvens med statsmakternas beslut om förskottsbetalning för rätten att i Danmark transportera upp till ca 2000 milj. m³ om året att den svenska transportkapaciteten blir lika stor. Swedegas bedömer att det finns goda förutsättningar för att en på så sätt utbyggd stamledning kommer att utnyttjas fullt. Omfattande marknadsstudier utförs rörande avsättningen av gas norr om Sydgasområdet.

Medelsbehovet under återstoden av innevarande budgetår och under andra halvåret 1982 beräknas av Swedegas till 45 milj. kr., varav 41 milj. kr. för investeringar i stamledningen och 4 milj. kr. för bolagets utredningsverksamhet m. m. Sistnämnda belopp innefattar bl. a. Swedegas insatser i samband med Projekt gastransitering, dvs. den förprojektering av en ledning för transport av nordnorsk naturgas genom Sverige till kontinenten som statens vattenfallsverk enligt regeringens uppdrag den 10 september 1981 skall genomföra i samarbete med Swedegas. Viss annan verksamhet, bl. a. förprojektering av ledningar för import av naturgas från Sovjetunionen och utredningar om möjligheter till underjordisk lagring av gas, har däremot visat sig kunna senareläggas.

Swedegas hemställer om ett nytt lån om 20 milj. kr. med villkorlig återbetalningsskyldighet. Lånet är avsett att täcka kostnaderna för utredningsverksamheten och för en del av investeringarna i den förut nämnda stamledningen. Återstoden av medelsbehovet avses komma att täckas genom kortfristig upplåning med statsgaranti.

Föredraganden

Enligt min mening kan behovet av ytterligare medel till Swedegas verksamhet under år 1982 begränsas till 18 milj. kr. Ett lån på detta belopp bör ställas till bolagets förfogande. Liksom tidigare bör villkorlig återbetalningsskyldighet gälla. Det ankommer på regeringen att meddela närmare villkor för lånet. Jag räknar liksom Swedegas med att huvuddelen av investeringarna i stamledningen lånefinansieras. Regeringen äger besluta om garanti för upplåningen inom ramen för den år 1975 införda statsgarantin för utvinning m. m. av olja, naturgas och kol.

Frågor om finansieringen av Sydgasprojektet i dess helhet kommer att tas upp under nästa budgetår på grundval av aktuella beräkningar av kostnaderna för såväl stamledningen som övriga delar av projektet. Jag räknar med att även frågor om Swedegas behov av eget kapital och av medel för utredningsverksamheten kommer att prövas i sammanhanget.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lån till förprojektering av naturgasledningar m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 18 000 000 kr.

G. Statsägda företag

[4] **G 17. Finansiering av stirlingmotorutveckling.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1981/82.

Frågan om finansiering av ett utvecklingsprojekt rörande utvecklingen inom KB United Stirling (Sweden) AB & Co (United Stirling) har behandlats av riksdagen varje år sedan år 1972. Därvid har lämnats redogörelser för projektets läge. Hälften av andelarna i kommanditbolaget förvaltas direkt och via United Stirling AB av förenade fabriksverken (FFV), medan övriga andelar ägs direkt och indirekt av det sedan år 1979 statsägda Kockums Air AB. Redogörelser har också sedan år 1979 lämnats till riksdagen för FFV:s medverkan i utvecklingen av en mindre stirlingmotor inom FFV Industriprodukter AB. I prop. 1980/81: 161 om finansiering av stirlingprojektet, m. m. lämnades den senaste redogörelsen för projekten och finansieringen av dem.

Genom beslut av riksdagen av år 1981 (prop. 1980/81: 161, NU 1980/81: 59, rskr 1980/81: 369) har finansieringen av de båda stirlingprojekten fått en lösning fram t. o. m. utgången av verksamhetsåret 1981. Beslutet har medfört bl. a. att United Stirling kunnat återbetala de lån som bolaget tidigare tagit upp i Sveriges Investeringsbank AB för att delvis finansiera verksamheten t. o. m. år 1979. Bolagets upplåning omfattar numera främst ett statligt lån med villkorlig återbetalningsskyldighet på 46,8 milj. kr. jämte ränta.

United Stirling är lokaliserat till Malmö och Linköping och har f. n. 148 anställda, sedan stirlingverksamheten inom FFV Industriprodukter överförts till United Stirling. Dessutom har företaget två dotterbolag i USA med totalt 14 anställda. Sedan våren 1981 har en avsevärd personalminskning genomförts till stor del genom omplacering inom FFV. Nyligen avslutade förhandlingar innebär att 51 personer varslats om uppsägning.

Förenade fabriksverken

FFV har i skrivelse den 26 februari 1982 hemställt om medel för finansiering av den fortsatta stirlingmotorutvecklingen vid United Stirling. Av FFV:s skrivelse framgår i huvudsak följande.

Genom de beslut som fattades av riksdagen våren 1981 om bl. a. finansieringen av stirlingprojektet lades grunden för en ny fas i projektet. Riksdagens beslut baserades på flera kvalificerade utredningar av fristående konsulter rörande bl. a. stirlingmotorns framtida konkurrenskraft. Med hjälp av de medel som beviljats har United Stirling kunnat rekonstrueras finansiellt. Stirlingmotorutveckling drevs tidigare inom ramen för såväl United Stirling som FFV Industriprodukter. I enlighet med de intentioner som redovisades i prop. 1980/81: 161 har verksamheten i United Stirling och FFV Industriprodukters stirlingverksamhet i Linköping samordnats inom ramen för United Stirling. Denna samordning underlättar möjligheten

att prioritera bland de projekt som hittills har drivits. Fortsatt arbete bedrivs såväl i Malmö som i Linköping.

I den utredning som gjordes av fonden för industriellt utvecklingsarbete (Industrifonden) under hösten 1980 om stirlingprojektet rekommenderades bl. a. en koncentration till färre delprojekt samt inriktning mot tillämpningar där en tidig introduktion av motorn på marknaden är möjlig. United Stirling har med hänsyn till dessa rekommendationer reviderat sin verksamhetsplan från år 1979. Bolaget har beslutat att koncentrera sig på tre t. v. egenfinansierade exploateringsprojekt nämligen generatoraggregat, och system för elgenerering genom solvärme samt energisystem för under-vattensbruk. Dessutom skall uppdragsfinansierade projekt drivas, t. ex. uppdraget för amerikanska myndigheters räkning att utveckla en bilmotor byggd på stirlingprincipen. Detta projekt har på grund av uppnådda resultat fått fortsatt stöd trots de stora neddragningar som gjorts av denna typ av stöd.

Inom solenergiområdet har stirlingmotorn en unik konkurrenssituation, då den medger omvandling av solenergi till elenergi med mycket hög verkningsgrad.

United Stirling deltar sedan år 1979 i ett utvecklingsprojekt, som delvis finansieras av amerikanska myndigheter, i syfte att utveckla system för elenergiförsörjning genom att utnyttja solvärme för drift av en stirlingmotor. Prov har visat att stirlingmotorn kommer att uppnå förväntade höga prestanda.

För att lyckas med att snabbt överföra de befintliga motorprototyperna till kommersiellt konkurrenskraftiga produkter är det enligt FFV nödvändigt för United Stirling att samarbete med företag som kan tillföra ny kompetens etableras.

De krav som bör ställas på framtida samarbetspartners är kompetens och resurser avseende bl. a. tillverkning och marknadsföring av motorer och system i vilka motorer ingår. Lämpliga samarbetspartners måste också ha tillräcklig finansiell styrka för att kunna bära de risker som är förknippade med en exploatering. Med hänsyn bl. a. till marknaden för de valda exploateringsprojekten är det mest ändamålsenligt att söka sådana i Förenta staterna. United Stirling har engagerat ett amerikanskt bankföretag för att biträda vid detta sökarbete efter samarbetspartners för deltagande i s. k. joint-ventures kring något eller några av de projekt som United Stirling har prioriterat. Ett konkret resultat från detta arbete beräknas föreligga tidigast under sommaren 1982.

Svenska staten har hittills bekostat en stor del av United Stirlings verksamhet. Den bärande tanken bakom detta har varit att lägga en teknisk grund för industriell verksamhet i Sverige. Ursprungligen var inriktningen att produktion av kompletta motorer skulle ske i Sverige. I ett senare skede förändrades inriktningen till att gälla svensk komponenttillverkning. United Stirling planerades förbli ett utvecklingsföretag. Exploateringen av

utvecklingsattsningen skulle ske dels genom licensgivning till etablerade motortillverkare, dels genom tillverkning i Sverige av stirlingspecifika komponenter. En allmän utgångspunkt för de förhandlingar som nu bedrivs med utländska företag bör enligt FFV vara att det är angeläget att bibehålla någon form av industriell verksamhet i Sverige. Genom att medverka som leverantör av tjänster eller komponenter bedöms det möjligt att uppnå detta mål och samtidigt få en tillräcklig bas för lönsam fortlevnad. Detta torde dock förutsätta att United Stirling medverkar i exploateringen på ett mer aktivt sätt än bara som ett renodlat konsultföretag. De stora risker som är förknippade med exploateringen av en ny motortyp måste dock i första hand övertas av blivande samarbetspartner. United Stirling torde dock inte helt kunna undandra sig ett risktagande, t. ex. som leverantör av s. k. förserier.

FFV framhåller sammanfattningsvis att en mängd åtgärder vidtagits inom United Stirling under år 1981 i syfte att skapa ett företag som på ett aktivt sätt skall kunna medverka i exploateringen av kommersiella stirlingsmotorer. Exempel på detta är finansiell rekonstruktion, reviderad verksamhetsplan och samordnad organisation. Det förhandlingsarbete som nu har påbörjats med tänkbara samarbetspartners beräknas emellertid inte vara avslutat vid en sådan tidpunkt att det annat än marginellt påverkar företagets finansiering av verksamheten under år 1982. Bruttokostnaden för United Stirlings verksamhet beräknas för år 1982 till ca 48 milj. kr. varifrån kan dras intäkter på ca 18 milj. kr. FFV hemställer att nettokostnaden, 30 milj. kr., finansieras med anslag över statsbudgeten. Det nu erforderliga beloppet är avsevärt mindre än tidigare års nettokostnader för det totala stirlingsprogrammet. En ytterligare reduktion kan förutses även för kommande år om projektet drivs vidare.

FFV anmäler samtidigt att verksamheten i United Stirling hittills drivits inom ramen för ett kommanditbolag. Det ursprungliga skälet till att denna associationsform valdes var främst skattetekniskt. Med ett helstatligt ägande eller med delvis utländskt ägande av bolaget är denna form mindre lämplig. Verksamheten inom KB United Stirling (Sweden) AB & Co kommer därför under år 1982 att överföras till ett aktiebolag, United Stirling AB.

Föredraganden

Genom de beslut som fattades av riksdagen våren 1981 skapades förutsättningar att finna samarbetspartner till United Stirling för att kommersiellt exploatera den inom bolaget bedrivna stirlingsmotorutvecklingen. De utredningar som föregick beslutet i riksdagen visade att stirlingsprojektet har möjligheter till lönsamhet men att de är förknippade med avsevärda risker, framför allt marknadsrisker. De tekniska problem som återstår bedöms kunna lösas även om detta kräver omfattande resurser. Som jag angav i prop. 1980/81: 161 bör förutsättningen för ett framgångsrikt resultat

vara att de rekommendationer som givits av Industrifonden följdes av företaget. Det arbete som bedrivits inom United Stirling i syfte att inrikta företaget i enlighet med Industrifondens rekommendationer, har pågått sedan våren 1981. Enligt min bedömning har den genomförda samordningen mellan verksamheterna i Malmö och Linköping och koncentrationen till färre projekt gjort United Stirling till en mer intressant samarbetspartner än som tidigare varit fallet. Sökandet efter samarbetspartner var enligt vad jag erfarit tidigare inriktat på främst svenska företag. Det har inte varit möjligt att knyta sådana till projektet. Förklaringen till detta kan vara att projekten fortfarande är mer långsiktiga och omfattande än vad som i regel kan accepteras av svenska företag. Det huvudsakliga skälet torde dock enligt min mening vara att marknaden i Sverige för United Stirlings aktuella tillämpningsprojekt är otillräcklig för en kommersiell lansering.

De förhandlingskontakter som tagits med främst amerikanska företag visar att det med dessa finns större förutsättningar att komma till en uppgörelse om samarbete. Jag bedömer det som helt nödvändigt för att kunna exploatera projekten att kvalificerade samarbetspartners knyts till projekten eller till United Stirling för att på detta sätt tillföra företaget såväl kompetens på olika områden som finansiella resurser.

De åtgärder som hittills vidtagits inom United Stirling har varit avsedda att lägga grunden för ett aktivt förhandlingsarbete, men har tagit längre tid än beräknat. Något resultat av förhandlingar med möjliga samarbetspartner har därför ännu inte kunnat presenteras, vilket varit den ursprungliga avsikten. Jag utgår från att frågan om industriell verksamhet i Sverige som ett resultat av exploateringen behandlas vid dessa förhandlingar. I avvaktan på att förhandlingarna slutförs bör enligt min mening staten svara för 25 milj. kr. av United Stirlings nettokostnad för verksamheten under år 1982. Jag anser att FFV bör finansiera återstoden av kapitalbehovet. Jag avser att återkomma om verksamheten under följande år, då resultat av förhandlingar föreligger. Jag vill i detta sammanhang erinra om att United Stirling inte fick något nytt statligt tillskott för verksamheten i Malmö under år 1981 utan anslagna medel användes i sin helhet att återbetala skulder till Sveriges Investeringsbank. Jag förordar att ett reservationsanslag av 25 milj. kr. för ändamålet tas upp på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82.

FFV har anmält att verksamheten inom stirlingprojektet som f. n. bedrivs inom KB United Stirling (Sweden) AB & Co under år 1982 avses att överflyttas till United Stirling AB. Detta medför att det av riksdagen beviljade lånet till KB United Stirling (Sweden) AB & Co på 46,8 milj. kr. jämte ränta (prop. 1979/80: 125 bil. 11, NU 1979/80: 58, rskr 1979/80: 346) bör ändras till att gälla för United Stirling AB. Jag förordar att riksdagens samtycke till detta inhämtas.

Med hänvisning till vad jag sålunda har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att medge att Lån till KB United Stirling (Sweden) AB & Co får överföras till United Stirling AB i enlighet med vad jag har förordat.
2. till *Finansiering av stirlingsmotorutveckling* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.

[5] **G 18. Kostnader för avveckling av viss utbildning vid Telub AB.** Telub AB bildades år 1963 enligt beslut av riksdagen (prop. 1963:114, SU 1963:135, rskr 1963:319) för att svara för underhållet av viss del av försvarets telemateriel. Bolaget ägdes fram till årsskiftet 1976/77 till 51 % av staten och till 49 % av vissa företag inom svensk teleindustri. Den 1 januari 1977 förvärvade staten resterande aktier i bolaget. Aktierna i Telub förvaltades ursprungligen av förenade fabriksverken (FFV). Efter beslut av riksdagen (prop. 1978/79:125 bil. 11, NU 1978/79:54, rskr 1978/79:447) överfördes aktierna i bolaget den 1 juli 1979 till ett nybildat, av staten helägt, förvaltningsbolag, FFV Företagen AB. Aktierna i detta bolag förvaltas av FFV.

Telub-koncernen har numera ca 1000 anställda. Huvudkontoret är förlagt till Växjö, där också huvuddelen av företagets anställda finns.

Telubs satsning på ett civilt produktprogram vilket successivt växt fram under 1970-talet medförde att företaget under åren 1979–1980 uppvisade förluster. Under år 1981 har ett omfattande rekonstruktionsprogram genomförts vilka lett till en betydande resultatförbättring redan under år 1981. På grund av de tidigare förlusterna har emellertid ackumulerade reserver till stor del förbrukats. Telubs aktiekapital uppgår per den 31 december 1981 till 16 milj. kr.

Telub AB ingick den 17 mars 1979 ett avtal med The Military Procurement of Libyan Armed Forces (kunden) om utbildning av omkring 100 libyska ungdomar i tekniska ämnen under ca fyra år i Växjö.

Bakgrunden till detta avtal liksom också frågor rörande utbildningen har utförligt presenterats för riksdagen i två betänkanden från konstitutionsutskottet (KU 1979/80:50 och KU 1980/81:25). På uppdrag av regeringen har f.d. regeringsrådet Carl Åbjörnsson utrett frågans tidigare behandling inom regeringen och regeringkansliet. Utredningsmannen har avlämnat betänkandet (SOU 1981:48) Telubaffären.

Den nya ledningen för Telub informerade i januari 1981 representanter för regeringen om att det framkommit nya fakta om innehållet i utbildningen. Vid sidan av de utbildningsplaner som dittills företetts fanns kursplaner och åtaganden gentemot kunden som tidigare endast hade varit kända av Telubs tidigare verkställande direktör. Detta innebar att utbildningen, enligt avtalet, under ett slutskede skulle innehålla militära tillämpningsövningar och annan utbildning med militärtekniska inslag.

Styrelsen för Telub AB beslöt den 2 februari 1981 att snarast ta upp diskussioner med kunden i syfte att, enligt de intentioner som framförts av företrädare för regeringen, genomföra en ändring av utbildningen. Ändringen skulle syfta till att kursplanerna endast skulle komma att innehålla en allmän teoretisk utbildning utan militärtekniska inslag i enlighet med vad som tidigare presenterats för representanter för regeringen. Den kontrakterade utbildningen strider inte mot gällande svensk lag. Styrelsen beslöt också att uppdra åt ordföranden, generaldirektören Olof Lund, att snarast uppta diskussioner med representanter för industridepartementet för att erhålla sådana besked att Telubs utveckling inte skulle äventyras med anledning av en ändring av avtalet och därmed sammanhängande kostnader. Kostnaderna vid ett avbrott i utbildningen bedömdes vara så stora att en garanti för företagets fortbestånd krävde beslut av regeringen.

Från samma tidpunkt och fram till slutet av november 1981 har representanter för Telub sammanträffat med representanter för den libyske avtalspartnern vid flera tillfällen i syfte att nå en uppgörelse om bl. a. utbildningens innehåll. Under förhandlingarna har Telub framhållit att bolaget anser att kunden på grund av för sen betalning gjort sig skyldig till ett kontraktsbrott. Någon uppgörelse har inte kunnat nås med kunden om ett ändrat innehåll i utbildningen. Detta har medfört att kunden beordrat samtliga elever att avbryta utbildningen, vilket också skedde den 6 januari 1982.

Genom att utbildningen avbrutits i förtid belastas Telub med kostnader. Som exempel härpå kan nämnas kostnader för avveckling av utbildningen, bl. a. kostnader för en specialbyggd skola, nedskrivning av fordringar för fullgjord utbildning samt av kunden ianspråktaga bankgarantier, vilka av Telub ställts som säkerhet för ett fullgörande av avtalet.

På grundval av beräkningar som gjorts inom Telub har avvecklingskostnaderna beräknats till högst 57 milj. kr. Det slutliga utfallet är i stor utsträckning beroende av kundens åtgärder.

Svenska staten och Telub har i december 1981 träffat ett avtal, med förbehåll för riksdagens godkännande, om att staten skall ersätta bolaget för de nämnda avvecklingskostnaderna resp. för utebliven betalning för redan utförd utbildning. I avtalet behandlas också frågor rörande de skadeståndsanspråk som kan komma att riktas mot Telub som en följd av att utbildningen inte fullföljs i enlighet med avtalet med kunden. Eventuella tvister mellan Telub och kunden handläggs av libysk domstol. Det fullständiga innehållet i avtalet mellan svenska staten och Telub bör inte komma till motpartens kännedom. Någon redogörelse för avtalet bör därför inte lämnas i detta sammanhang. Jag är beredd att ge berört utskott fullständig information om avtalets innebörd. Riksdagens godkännande av det nu träffade avtalet i vad avser ekonomiska förpliktelser för staten bör inhämtas.

Jag anser att Telub bör ersättas för de kostnader som företaget drabbats av eller kan komma att drabbas av genom att avtalet med kunden upphört i

förtid. Kostnaderna kan bedömas vara så omfattande att Telubs fortsatta positiva utveckling hotas om särskilda åtgärder inte vidtas. Jag vill i detta sammanhang erinra om att konstitutionsutskottet i sitt betänkande 1980/81:25 ”noterar med tillfredsställelse att styrelsen för Telub nu har inlett förhandlingar med kunden i syfte att avveckla den del av utbildningsprogrammet som har militär inriktning.”

Jag förordar att staten lämnar ersättning till Telub för avvecklingskostnader m. m. med högst 57 milj. kr. Ett reservationsanslag för ändamålet bör tas upp på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82. Det ankommer enligt avtalet på regeringen att reglera ersättningen.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen förelår riksdagen att

1. godkänna avtalet mellan staten och Telub AB i vad avser ekonomiska förpliktelser för staten,
2. till *Kostnader för avveckling av viss utbildning vid Telub AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 57 000 000 kr.

[6] **G 19. Kapitaltillskott till Statsföretag AB.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1981/82.

I prop. 1981/82:56 om kapitaltillskott till vissa statliga företag m. m. anmälde jag att jag avsåg att genomföra en omprövning av förutsättningarna för Statsföretags verksamhet. Genom riksdagens beslut hösten 1981 (prop. 1981/82:56, NU 1981/82:13, rskr 1981/82:82) har de ekonomiska problemen inom Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) och SSAB Svenskt Stål AB fått en lösning.

Under hösten 1981 stod det klart att även Statsföretagsgruppen i övrigt skulle komma att behöva stora kapitaltillskott. Bl. a. har resultatutvecklingen inom AB Statens Skogsindustrier (ASSI), Beroxo AB och AB Eiser varit negativ.

En genomgripande analys av den ekonomiska/finansiella situationen inom Statsföretagsgruppen har på mitt uppdrag utförts av Öhrlings Revisionsbyrå AB. Enligt denna analys kan kapitalbehovet för gruppen för åren 1982–1984 bli mycket omfattande.

Mot den bakgrunden har jag tillsatt en arbetsgrupp för att studera Statsföretags fortsatta verksamhet och finansiering.

Målet för utredningsarbetet är att lägga fram förslag om hur kapitalbehovet inom Statsföretagsgruppen skall tillgodoses och föreslå vissa riktlinjer för Statsföretags fortsatta verksamhet. Ett led i den planerade finansiella rekonstruktionen av Statsföretagsgruppen är att åstadkomma ökad överblickbarhet och effektivisering av verksamheten. Arbetsgruppen skall utarbeta förslag om Statsföretagsgruppens struktur och organisation. Utredningsarbetet beräknas vara avslutat under hösten 1982. Detta innebär att ett förslag om Statsföretagsgruppens organisation, finansiering, m. m. kan föreläggas riksdagen tidigast under hösten.

Statsföretagsgruppens finansiella ställning är ansträngd och gruppen behöver rekonstrueras finansiellt. Gruppen redovisade för år 1981 en förlust efter finansnetto på 600 milj. kr. Om ersättning som staten lämnat för att täcka förluster i vissa dotterbolag frånräknas, uppgår 1981 års förlust till 1 400 milj. kr. För de närmaste åren förutses fortsatta stora underskott. Moderbolagets likviditets- och upplåningssituation är sådan att enligt Statsföretags bedömning kan brist på likvida medel uppstå under hösten 1982.

Jag anser att staten i avvaktan på förslag om bl. a. Statsföretags finansiering genom ett särskilt stöd bör trygga bolagets likviditetsutveckling under innevarande år. Enligt min beräkning bör 300 milj. kr. anslås för detta ändamål i form av ett tillskott. Jag förordar att ett reservationsanslag för ändamålet tas upp på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82.

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kapitaltillskott till Statsföretag AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 000 kr.

[7] Vissa bemyndiganden för förenade fabriksverken

Förenade fabriksverken

Förenade fabriksverken har i skrivelser den 7 december 1981 och den 10 mars 1982 hemställt om ändringar av vissa bemyndiganden.

År 1979 bildades ett förvaltningsbolag för de av staten ägda bolag vilkas aktier FFV tidigare förvaltats. I samband härmed bemyndigades FFV att gå i borgen för lån på högst 25 milj. kr. till förvaltningsbolaget FFV Företagen AB (prop. 1978/79: 125 bil. 11, NU 1978/79: 54, rskr 1978/79: 447). FFV har hemställt dels att borgensramen höjs från 25 milj. kr. till 50 milj. kr., dels att medgivandet att teckna borgen utvidgas till att även gälla lån som upptas av dotter- eller dotterdotterbolag till FFV Företagen AB. FFV har därvid anfört att flera av dotterbolagen inte har en tillräcklig lånekapacitet bl. a. på grund av tidigare förluster. Förlustkällorna har bearbetats intensivt och vidtagna åtgärder kommer att få full effekt under år 1982. FFV har behov att få göra större borgensåtaganden för att för enskilda bolag inom bolagsgruppen kunna ordna en rimlig externfinansiering. Det nuvarande bemyndigandet för FFV gäller endast borgen för lån till FFV Företagen AB och inte för lån till något av dotter- eller dotterdotterbolagen i bolagsgruppen. Detta har inneburit svårigheter vid behov av borgensåtaganden för dessa bolags upplåning.

FFV har genom tidigare beslut av riksdagen medgivits rätt att lämna ägartillskott till FFV Företagen AB, senast 30 milj. kr. för verksamheten under verksamhetsåret 1981 (prop. 1980/81: 161, NU 1980/81: 59, rskr

1980/81:369). FFV har anhållit om ett generellt bemyndigande att lämna årliga ägartillskott till FFV Företagen AB med ett belopp om högst 25 milj. kr. per år. FFV avser utnyttja ett sådant bemyndigande först sedan verket fullgjort kravet på inleverans av överskott till statsverket. Verket framhåller att de ägartillskott som verket hittills fått till stånd att lämna efter beslut av riksdagen för varje år varit avsedda att täcka förluster i några av dotterbolagen till FFV Företagen AB. Det rekonstruktionsarbete som gjorts i dessa bolag måste enligt FFV följas av åtgärder för att stärka företagets soliditet och därigenom bl. a. möjliggöra expansion. För detta krävs att FFV får rätt att av genererade vinstmedel bl. a. öka aktiekapitalet i bolagen inom bolagsgruppen.

Föredraganden

FFV har tidigare medgivits rätt att teckna borgen för lån till FFV Företagen AB. FFV har begärt att den nu gällande borgensramen skall höjas från 25 milj. kr. till 50 milj. kr. Jag är inte nu beredd att förorda en sådan höjning. FFV har också begärt att borgensramen skall få användas till att inte bara lämna borgen för lån till FFV Företagen AB utan också för lån direkt till FFV Företagens dotter- och dotterdotterbolag. Jag anser att bemyndigandet för FFV att lämna borgen för lån bör utvidgas på det sätt FFV begärt. Jag förordar således att FFV medges rätt att inom en ram av högst 25 milj. kr. jämte ränta lämna borgen för lån till FFV Företagen AB eller till detta bolags dotter- eller dotterdotterbolag.

FFV har vidare hemställt om generell rätt att lämna ägartillskott till FFV Företagen AB med högst 25 milj. kr. per verksamhetsår.

Det är enligt min mening väsentligt att de bolag som ingår i koncernen FFV Företagen AB har en sådan soliditet att de av egen kraft kan finansiera sitt behov av såväl normalt rörelsekapital som kapital för en viss expansion. Jag anser att FFV i stället för att lämna borgen för företagets upplåning bör ha möjlighet att tillföra bolagsgruppen kapital från inom verket genererade vinstmedel. Sådana beslut kan behöva fattas snabbt. Jag förordar därför att regeringen bemyndigas att efter hemställan medge FFV rätt att för varje verksamhetsår fr. o. m. verksamhetsåret 1982 lämna ägartillskott till FFV Företagen AB med högst 25 milj. kr.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. medge att lämnade bemyndiganden för regeringen att medge förenade fabriksverken att lämna borgen för lån till FFV Företagen AB får användas i enlighet med vad jag har förordat,
2. bemyndiga regeringen att medge förenade fabriksverken att lämna ägartillskott till FFV Företagen AB med högst 25 000 000 kr. per verksamhetsår i enlighet med vad jag har förordat.

[8] Ändrade föreskrifter för visst anslag. I skrivelser den 20 december 1978 och den 5 juni 1980 har riksdagen anmält sina beslut med anledning av prop. 1978/79: 49 om vissa varvsfrågor och prop. 1979/80: 165 om vissa varvsfrågor, m. m. (prop. 1978/79: 49, NU 1978/79: 17, rskr 1978/79: 115 och prop. 1979/80: 165, NU 1979/80: 69, rskr 1979/80: 405). Riksdagen har därvid anvisat 125 milj. kr. under reservationsanslaget Bidrag vid fartygsexport till utvecklingsländer samt medgivit att kreditgränserna för bidrag till fartygsexport till utvecklingsländer får avse kontrakt som tecknats före den 31 december 1983 och att stödet skall kunna utgå även vid försäljning av sådana nya produkter som varven kan komma att producera inom ramen för sin ändrade produktionsinriktning.

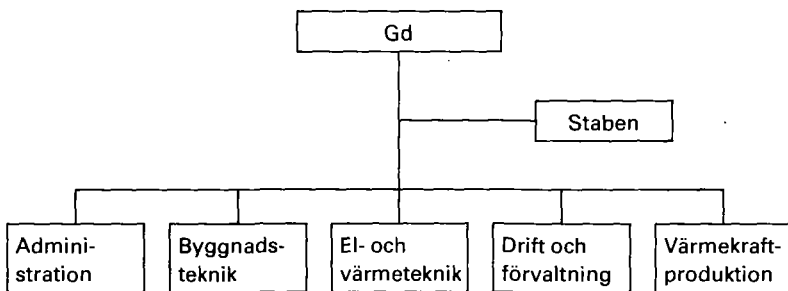
Det för budgetåret 1978/79 anvisade anslaget B 25. Bidrag till fartygsexport till utvecklingsländer har inte utnyttjats inom den gångna treårsperioden. Enligt min mening bör möjlighet skapas för att disponera detta anslag även efter utgången av innevarande budgetår för kontrakt som tecknats före den 31 december 1983. Jag förordar att detta får göras. Regeringen bör inhämta riksdagens medgivande härtill.

Med hänvisning till vad jag sålunda har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

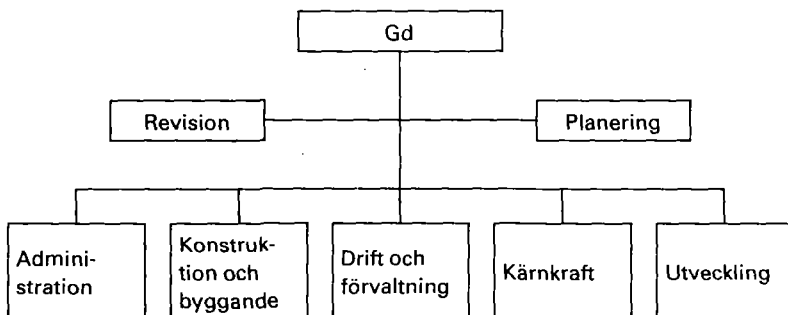
att godkänna att det i statsbudgeten för budgetåret 1978/79 uppförda reservationsanslaget Bidrag till fartygsexport till utvecklingsländer får användas i enlighet med vad jag har förordat.

Vattenfallsverkets huvudorganisation

Nuvarande organisation:

Vattenfallsverkets förslag till organisation:

Förteckning

över av regeringen hos riksdagen i prop. 1981/82:125 begärda anslag på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82

Statsutgifter*IV. Försvarsdepartementet*

H 9 FN-styrkors verksamhet utomlands, *reservationsanslag* 52 800 000

VI. Kommunikationsdepartementet

H 1 Teleanläggningar m. m., *reservationsanslag* 149 000 000

VII. Ekonomidepartementet

A 3 Kommittéer m. m., *reservationsanslag* 700 000

IX. Utbildningsdepartementet

B 9 Bidrag till Svenska riksteatern, *reservationsanslag* 7 219 000

B 10 Bidrag till Operan och Dramatiska teatern, *reservationsanslag* 5 792 000

X. Jordbruksdepartementet

H 20 Sanering av BT Kemis område i Teckomatorp, *reservationsanslag* 5 000 000

I 2 Stöd till friluftslivet m. m., *reservationsanslag* 4 700 000

XII. Arbetsmarknadsdepartementet

A 6 Jämställdhet mellan kvinnor och män, *reservationsanslag* 78 000

C 3 Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning, *reservationsanslag* 355 000 000

D 5 Särskilt bidrag till stiftelsen Finlands hus 4 062 000

XIII. Bostadsdepartementet

A 2 Kommittéer m. m., *reservationsanslag* 2 000 000

A 5 Inredning och utrustning av lokaler för bostadsstyrelsen och statens planverk 4 900 000

B 3 Lån till bostadsbyggande, *reservationsanslag* 150 000 000

XIV. Industridepartementet

A 3 Kommittéer m. m., *reservationsanslag* 4 000 000

E 11 Lån till förprojektering av naturgasledningar m. m., *reservationsanslag* 18 000 000

G 17	Finansiering av stirlingmotorutveckling, <i>reservationsanslag</i>	25 000 000
G 18	Kostnader för avveckling av viss utbildning vid Telub AB, <i>reservationsanslag</i>	57 000 000
G 19	Kapitaltillskott till Statsföretag AB, <i>reservationsanslag</i>	300 000 000
	Summa statsutgifter	1 145 251 000